

СПОРТ
Вайцигарча боксераша
Ессентуке
10 майдилг яккхар

16

НАЪХА ХЪАШТАШ
Боккха болх длахьош,
тоабеш латт лоархаме
никъ

14

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ПАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№48 (12625)
ОагІой
бутт,
14 ди, 2023 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
майгсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хъарак»
яха орден
еннай

ПАЙДАНЕ БУВЗАМАШ
Келаматанаькхан
Махьмуд-Іаьлас самбо
федерацеца бувзам
лелабе барт баьб

5

ГІАЗКХІЙ ГУЛЛАМ
ГалгІайче бахача
ГІазкхий атамана дакъа
лаьцар, ТВКО атаманий
Совете

7

ТОЛАМ
Боккхача къахьегамех
хьахиннар

8

ГОВЗАЛ ЛАКХЪЯР
МПУ доцента
семинар дІайихьар,
берий бешамашка
къахьегарашца

9

НАЪНА МОТТ
ГалгІай мотт лорабара
наькьаш

10

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Сийлен никъ

Путин Владимира Россе Турпалхочун
седкъа дІабелар Хьошалананькьан
Султана

2

Мохк бовзийтар

Россе столице
дІахьош да
ГалгІайчен ди

3

Палестинера хьалхара тоаба хьакхьачар вайцига

Султиганаькъан Йоакъап

Доккхача Тазапа юкье бисача Палестинерча наьха хьалхара тоаба Тоессар вайцига. Из хоам «Сердало» газетага бир моттигерча кабини.

«Царна духьалбахараш бар хьалхара вице-премьер вола Йовлой Мухьмади МЧС болхлойи. Наьсарерча «Асса» яхача гостинице Иеш хургба уж мискаш. Цига царна мел эшаргдолча хАман кийчо яьй, дийнахьа кхозза бАйха кхача лоаттабергба», - йоах тхога бенача хоам.

Белгалде деза, Палестинерча наха лаьрхА вай мехкахоша дукха новкъостал дахьиталга.

РФ Конституце денца, бахархой даькъалабийцар Мехкадас

Султиганаькъан Йоакъап

Мехкахой РФ Конституце денца даькъала бувцаш, къамаьл дир республикан кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Таьлас. Из хоам «Сердало» газетага бир мехка кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Тахан вай массане дездер доккха ди да - РФ Конституци тАийца 30 шу дизада. Дерригача къамо, хоржамашка даькъа лоацаш, дАидихьа гАулакх да из», - белгалдир Мехкадас. Иштта цо хьоахадир, конституционни лоархАме моттигаш теркалеш, наьха вахар хьал аттачаьха доакхаргдола реформаш дАакхухьаш, РФ гАулакх дерригача мехкаш хьалхашка тоаде гАрташ, боккха болх дАакхухьаш латтилга.

«Боккхача мехка законаш лорадеш, хАра денна къаьхьегам наькъ тАа йолаш дАйодаш латт вай республика тахан. Конституцеца дувзаденнараш лоархАши кхетадеши ба вай мехкахой, цунга хьежжа, берригача мехка оагАув хьаллоацаш, дикаш доаржадеш, къаьхьегаш ба.

Тахан латтача атта йоацача хана, кхетаде деза вай массане, мехка моттиг тоаяра тАехьа хАране даькъа лаца дезилга, экономически, политически хьал тоадара тАехьа къаьхьегар мел лоархАме да, - йоах, ший къамаьла юкье, Мехкадас. - Ираз, аьттув болаш дахалда шо! Аз дег чур даькъала дувц шо укх доккхача денца! Вай къаман, берригача мехка хьал тоадеш, дАадаха низ хилба шун!»

Путин Владимира Россе Турпалхочун седкъа дАабелар Хьоашаланаькъан Султана

Султиганаькъан Йоакъап

Турпалхой ди долаш, Путин Владимира лакхара совгАат - Россе Турпалхочун седкъа дАабелар тАема эпсара, кадрави тАемахочунна - подполковника Хьоашаланаькъан Султана, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага республикан министрий кабинето.

«Оаха доккхал ду; вай мехкахо, Денал гойтарах масехк орден йола Хьоашаланаькъан Султан санна болча нахах. Массаза ГалгАйче

хург а ба, хила а хиннаб шоай тАема декхар диза кхоачашдеш бола нах, Даьхе лораеш бола боккхонца къонахий», - йоах укх деношка республикан дукхача бахархоша, из лоархАме моттиг белгалгеш.

Карарча хана СВО даькъ тАа денал долаш, майрал гойташ тАема декхар кхоачашдеш гАлгАй дукха викалша ба, цаг йолча паччахьалкхен Россе кхерамзлен Талашо яра, шоай са Юдилла кийча болаш, моастагАчунна духьаллатт уж.

Россе Турпалхочун Хьоашаланаькъан Султана сий ду ГАлгАйчено

Газданаькъан Ахьмад

Дошо седкъа бенна бАуха ва.

Доаккхалца, сий дарца тАийцар ГАлгАйчено, ший цАихеза вог Хьоашаланаькъан Султан. Из тАема эпсар, Даьхенна ший вахар хетадаь, денала йиь орден йола, хАьта укх деношка Даьхен турпалхой ди долаш Россе Президента Путин Владимира лаьрххАча кхетаче Российски Федерациен

Вай мехка а доазол араьха а, дика довзаш да Хьоашаланаькъан Султана карагАдаьнна тАема толамаш. ГАлгАйчено доаккхал ду цу тайпарча нахах, цар цАераш язъьй дошоча алапашца республикан исторе тАа меттел, ерригача Россен чухь а. Хьоашаланаькъан Султан, Россе Турпал везвеш хиннача кхета-

че даькъа лоацаш яр, Цхьорой Гаддала цАерагА Лоаман кадетий корпус, юкьарча балха викалаш, мехка бахархой. Цхьаккха юстара ца вусаьш, дика хетарца тАийцар Россе Турпалхочунна, подполковника Хьоашаланаькъан Султана карагАдаьннар.

Цо деналца, майралца сий даьккхар ший ГАлгАйчен, вай боккха мохк тАемах лорабе, цун истори чоагАде ший-

гара доккха даькъа юкьедаьхьарца. Хьоашаланаькъан Султан вАшагАтехача мотострелкови даькъа чуйоагАча артиллерена кулгал деш ва, гАлгАй къаман сийдола тАема Тадаташ дАахоьш ва, цун цАи хезар Донбасс лораеш Россе тАема операци дАахоьш. Вай Даьхе лораеш мел латтарашта дика масал да цун денал.

Оарц дехаш, кхайкар!

Вай мехка хьакхьача Палестинерча наха Россега дехар ду, шоай дезалех дАакхета гАо де шоашта, яхаш

Коазой Мадина

Сиха оарцагАа ухаца лорий машин латт, «Асса» гостиницан наАарга. Холле гулбенаб миннаца болхлой, распотребнадзора, МЧС, МВД къаьхьегамхой. ПхелагАча гАата тАара хьахоз берий гАар, цхьа тАа бувца Габрий мотт. «ХАнз мара хьакхачанза ба уж. Наькъа боагАш этта, салагА дезаш ба», - аьлар тхога регистратуре. Духьале ца еш хьалтАадалийтар тхо, Палестинера кхача мискаш болча. Дукха ха йоацаш, укхаза Иеш

хилар Запорожски областера беха нах. Иштта, тАемах байдда, кхачабар уж а укхаза. Тахан укхаза безаш тАийцар Газера нах. Паччахьалкхе йитац Палестина хила.

НаАараш йийлла латтача номер мара дАачудолхацар тхо. Бокхийбараш а, бераш а цхьа безаме, сабаре дар, иззал хала, гаьнара никъ ловш, эзача Тазапаш байдда баьхкабале а. Цу тАа хиджаб ювхаш со хиларо а дикагАа хьадоастар цар дегаш. Мотт кхетацабар дар хала... Бакьда, ингалсий

мотт ховш йола йийиг кораяь, цо аттачаьха даьккхар тха гАулакх, аьттув хилар, йишеи вошеи долча Рамаданаца, Раисайца къамаьл де. Рамадана бархА бери ценанане йисай гаьнарча мехка, Раисай - цен-даи ши бери. Египтерча аэропорте совцабаьб уж. Деррига каьхаташ доллашеь, Израилерча ГАьдало хьадехьабовлийтабац.

- Аэропорте цАогАа дийттар аз, малагАа баьхан долаш тхо къоастаду оаш; тхой тха бераши тАемаца бувзам болаш ца хилча, дувц Рамадана. - ХАМАСАца гАом беш да тхо йоах израильтянаша, хАьта тахан боабеш латтараш цхьаккха хАман бехке боаца нах ба. ЧАоагАа сатувс аз, шун газетага гАолла Россе ГАьдалга тхоай дехар дАакхачар, Россе тхоай дезалашца вАшагАкхетар».

Россе паччахьалкхенна баркал оалаш бар уж, Египтерча паччахьалкхеннах дар, дош ца оалаш, дитар... Тха таржамхо хинна лаьтта Фатма ший ворхА бераца, несийца кхачар укхаза. Геттара зАамига бер мархАдоаллаш яр нус. 30 совгАа бер да цига Иеш. Наьха нах ба ераш, аьнна, озлуш боацаш, белаш, удаш, кхестар уж. БоккхагАчар хьаьца ца

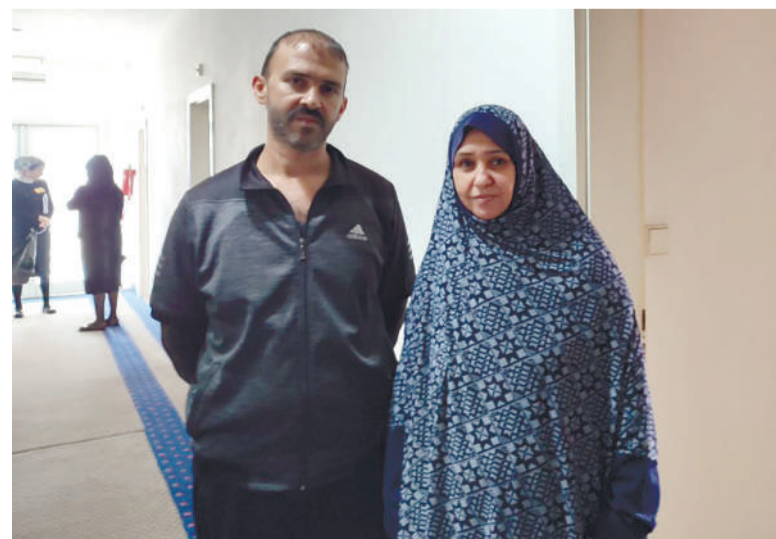
аьлча, хАма хьаьцаш оамал яцар цар. Габрий мотт ховчунца из бувца, сурташ даха кийча бар уж. ВорхА бера нана йола Фатма лорфизиотерапевт я. Ингалсий мотт иштта дика мичаьхара Юмабаьб ГА аьлча, ший да ва из мотт хьаьхаш, аьлар цо. Из оагАув хьаллоацаш къамаьл дича, Фатмайна хоза хетаргдолга ховш, хьоахадар оаха... Массехк мотт ховш саг хилар-м таханарча хана цецвала хАма дац.

- ХАнз мара хьа мича кхачад тхо. Клезига яьхача ховргда хьона, аз эрсий мотт мишта шаьра бувц.

- ЧАоагАа теша лов сона цу хАмамах! АЙса Юмабаь ингалсий мотт сона бицбенаб, бувцаш ца хиларах. Хьо эрсий мотт Юмабаь яьлча, ма хетта къамаьл дергдакх вай шинне.

Россе хьачувайтавац Фатмай мар а.

- Из хьадехьацавалийтар баьхан хац сона! Шоай безам бар мара дехьавалийтац израильтянаша. Са дего кхета ца еш харцо я из. ЧАоагАа сатувс цу мискаша, Россе паччахьалкхено шоай дезалех дАакхета новкъостал дарга. Шоай дагалаттача дикашка кхоачаболба уж Дала!

Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьла: ПалгІайчен инвестицеш юкьейоалаяра хьал лакхлуш латт

Курскенаькъан Ибраһим

Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас, Москва дІахьош йола «Росси» яха кхетаче йистеянначул тІехьагІа, мехкарча инвестиционни хьалах шийна хетар авлар. Цо белгалдир, тІехьарча хана республике инвестораш юкьебахара дукхагІа кьахьегаш хилар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлий зарбан болх лелабераша.

Из иштта хилара бахьан да, ПалгІайчен Іаьдало юкьейо-ахаш йолча инвестицей болх дІабахьара лаьрхІа таронаш тІехь-тІехьа дикагІа хилар. Экономикан даькъ тІа толамаш гуш да, цу юкье юртбоахамо лоархІаме даькъа дІалоац; ялат, баьцдаараш, сомаш, иштта хьайбаш леладеча. ПалгІайчен агропромышленни комплекс юкьейоагІа 24 юртбоахама а продукци арахецаш йола а предпритиеш, 55 кооператив, 2 032 ахархой (фермерски) боахам, 50 000 наьха шой доалахьара юртбоахам, иштта 10 совгІа инвестицей проект. «Ткъаь вуритта эзар совгІа балха моттигаш хьакхеллай. Цу даькъ тІа мехка алапеш да 30 эзар сом. Цу юкье юртбоахама продукци арахецаш 106,6% я», - авлар Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас.

Белгалде деза, 2022 шера из толам вай лакхагІа бар Кьилбаседа Кавказа федеральни округе гІолла йолча моттигашка хинначул. Юртбоахам лоархІаме кхачан даькъа да: тІехьарча массехк шера шой доалахьарча боахаме-ра арахецаш продукцеца ба-хархошта Іалашо яьй кхачан продукташца 100%, дулхаца - 40%. ПалгІай мехка арахийца промышленни продукци хилар 114,3%, цо таро хилийтар республикан СКФО гІолла хьалхара моттиг яккха, хІаьта Россе гІолла - ворхІлагІа. Юртбоахама продукци арахийцай каррча шера наджоанцхой - ардара бетташка 17,3 млрд сома, иштта юртбоахама продукце маьхаш лакхденнад 1,2 процент.

Укх шера юртбоахама продукци дукхагІа арахецаш дув-заденна да, хьайбашкара хьа-доаккха маша дукхагІа хиларца. 39 саг «АвтоВАЗе» балха оттавара дола хаттар а кхоачашдир. Цул совгІа, кастлуш «Чуранакъан Тухана цІерагІа СТЭК» ГБПОУ 25 дешархо «АвтоВАЗе» Іомавала вохий-таргва. Иштта колледже 125 саг царна лаьрхІаца моттигашка хьаййцав, дІахойодача хана «АвтоВАЗе» предпритиеште уж балха оттаргболаш (75 лаьрхІа дола договораш кулг язде дІадахийтад).

Россе столице дІахьош да ПалгІайчен ди

Султиганаькъан Йоакъап

Россе столице вай паччахьалкхен гойтама даькъ тІа - ВДНХ, «Росси» яхача кхетаче дІадоладеннад ПалгІайчен хьажар, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага ПалгІай Республикан Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Укхазе венача хІара сага го йиш я хоза, йІаьхий, ший тайпара йола ПалгІайче, цунна боагІаца беса мах оттабе йиш я, шийна хьалхашка го йиш я культуран, Іадатий, тароний

дуне», - йоах хоамо.

Цу лоархІамеча кхетаче даькъа лоацаш хилар республикан викалаш, шоашта керте Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьла а волаш, иштта цига ба РФ Паччахьалкхен, Федераци Совете доакъашхой, сий дола хьаьший, республикан боахамий, гІулакхий викалаш, бизнесменаш, кхоллама болхлой, журналисташ, кхыбола нах. Кхетачен даькъ тІа дІахьоргда «ПалгІайче - вІовний мехка бода никъ» яха герга истол, цига даькъа лоацаш хургба цихеза нах: Іилманхой, исто-

рикаш, Іаьдала органашка болх беш бола нах, шоаш хІама хьадеш бола нах.

Укхазе моллагІа сага таро хургья говзанч-хьехамга хьажачул тІехьагІа, хореографе, кулгаговзала даькъ тІа шийна фу карагІдоал хьажа. Иштта республикан артисташа шойачи начІал гойтаргда. Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас яхачох, из деррига а Россе дукхача тайпара йолча культуран тІехьале хьаллоацаш хилар да, цо таро лу Российски Федераци цаІ долча российский халкъа культуран таронаш гойта.

«Гойтаме баьхкарашта дикагІа йовзаргья ПалгІайче, цун культуран тІехьале, экономика даькъ тІа цунна карагІдаьннар, туристически оагІонаш; йиш хургья тайп-тайпарча даарий чам баккха, хьаьша-да тІаьцар миштад хьажа, иштта ха йиш хургья ПалгІайчене селлара дукхача туристий терко тІаозаш хилара бахьан малагІа да ха», - авлар Макшарипа Махьмуд-Іаьлас.

Из доацаш а, цу йоккхача кхетаче ПалгІайчен исторега, дешара лекцешка ладувгІа йиш хургья.

Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас «Росси» яхача кхетаче дийцар, республике туризм дегІаярах

Курскенаькъан Ибраһим

Москве ВДНХ дІахьош йолча «Росси» яхача гойтаме-кхетаче ПалгІайчен ди долаш, республикан кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас дийцар, ше РИА Новосташта интервью луш, мехка туризм дегІайоалаяра йолча таронех, дІахо де лерхІарех. Цо белгалдир, мах луш дола туризма хьалаш дикагІа хилийта дезилга, хьаьший чуІеш хургбола туристашта лаьрхІа хьалаш дикал лакха йолаш хила дезилга, туристаш дукхагІа хила безилга, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага ПалгІайчен Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Кулгалхочо ПалгІайче туризм дегІайоалаяра массехк оагІув гойтар. «Сафмар» яхача дикача гІулакхий ганзо лаьрхІад, республике ГТ-гостиница, иштта «Каьзи», «Аьрзен бІы» яха гостиницаш хьалъе, мехкарча лоаман даькъ тІа. Иштта 2024 шера Барта ГІалан даькъ тІа лостама балхаш дергда, цул совгІа, хьаел-

ла лаьрхІад Park Plaza центр, 18 000 кв метр доазон тІа хІама йохкара-салоІама йоккха центр.

«Туризм, хьаьша тІаьцара гІулакх» яхача кьаман проектах ЦІай-Лоам туристически никъ тоабеш болх дІабихьаб, дукъа доазон тІа гостиница яра дола балхаш юкье а доагІаш. Кертерча проектах цаІ я «Іарамхи» ВТРК дегІайоалаяра, цунна чудоагІа кхоь хьалъэхка гІандаш дола канатни никъ бар,

Іомавалара бола лувжаш хехка наькъаш дар, искусственни лоа гулдара йола моттиг яр, апартамент хьальяр, 14 000 кв метр йола кхо гостиница яр.

Из проект дІаьхьара 13 млрд сом хьаьхожаде лерхІаш да, цу юкье 700 балха моттиг хургья. ТІехьарча дий шера «Іарамхи» курорте ухараш 3,5 дукхагІа хулаш латт. Цул совгІа, мехка туризм дегІайоалаяра, наькъаш шердара бола болх а дІабихьаб, керда авиарейсаш хьайийллай,

цІермашиннаькъаш кердаьхад. «Сафмар» ганзо ЖІайрахьа кхале машинашца лелача туристашта лаьрхІа 20 моттиг йола лагерь хьаьий. Республикан гойтам болча хана, хьаьший таро хилар мехка туризм гІишлош го.

Иштта цига дІаьхьар лоаман ПалгІайчен онлайн-экскурси; таханардар гойташ йола технологи, сурташ, гІалгІай Іадатех лекцеш юкье а йолаш.

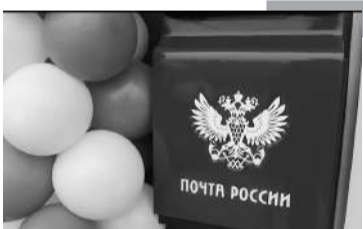

2024-ча шера хургдолча хоржамашка кийчо еш ба вай МОХК

Султиганаькъан Йоакъап

2024-ча шера б1аьсти д1адахьа дезаача РФ президента хоржамашта кийчо еш ба вай мехка. Шахьарашка, юрташка хьалъохкаш латт баннераш, из мел лоарх1аме, х1ара сага дакъа лаца дезаш г1улакх да белгалдеш дола плакаташ. «Сердало» газета корреспондент ва из хоам бер.

«Бахархоша кхетаду, боккхача мехка президент харжар мел терко е езаш, ларх1а дезаш г1улакх да. Ший боаг1ача боараме из г1улакх д1аг1оргдолаш, кийчо еш ба вайцига», - йоах цу г1улакхах болча експерташа. Белгалде деза, РФ президента Путин Владимира юкьеяхача къаман проекташ вай мехка доккжа дика даьлга, иштта кхийолча моттигашкара дукха кхоачамбоацараш меттадоадаьлга.

Наьсаре хьайийллар керда почта

Б1арахой Муслим

«Юбилейни» оалача Наьсарерча моттиге, хьайийллар керда почта. Из хоам «Сердало» газетага бир цигарча администраце болхлоша.

«Керда почта цу моттиге эша дукха ха яр. В1ашт1ардаь квартираш йола ц1енеш латташ, дукха нах бахаш, доазув да из. Х1анз парг1атаг1а, аттаг1а хургда цигарча бахархошта», - белгалдир шахьара дас.

Керда почта хьаеллача дакъа лоацаш хилар республикерча пачахьалкхенна кулгалду Сластенин В., шахьара да вола Йовлой Урусхан.

Махьмуд-1аьлас ВДНХ Г1алг1айче гойтарах дийцар

Курскенаькъан Ибрах1им

ВДНХ «Росси» яха 2023 шера оаг1ой бетта 8-ча дийнахьа Г1алг1ай Республикан гойтама ди д1адахьарах, шийна хетар дийцар Келаматанаькъан Махьмуд-1аьлас. Цо белгалдир, цу тайпара кхетаченаша таро хулийт з1амига а юкьера а бизнес д1аяхьа, ший доалахьара х1ама д1адоладе кердадараш лаха, ший арг1аг1а цо новкъостал ду керда балха моттигаш хьакхолла, из мехка ч1оаг1а лоарх1аме а да, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Г1алг1айчен Кулгалхочун, Пач-

чахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Иштта мехка кулгалхочо белгалдир, цу тайпарча гойтамо кагирхошта юкье г1улакхаш ч1оаг1ду, цар профессионални кхетам лакхбу, яхаш.

«Из гойтам Г1алг1айченна ч1оаг1а лоарх1аме бар, д1ахойодача хана тайп-тайпарча балха доакъош г1а лакхаг1а толамаш дахара малаг1а г1а баккхача нийсаг1а хургба, малаг1а технологеш юкьеяхача бакъахьа хургьа хара», - аьлар Г1алг1айчен Кулгалхочо.

Т1ема операцен доакъашхой бицбац вай мехка

Г1азданаькъан Ахьмад

«Даьхен г1улакха латтар ва, боккьонца вола турпалхо» яха денала сахьат д1адихьар Маг1албикерча № 4 йолча ишколе-интернате. Из д1ахьош хиннача Курскенаькъан Маринас берашта дийцар, вай

къаман сийдолча турпалхоех, цар хьабенача наькъах, гойтача деналах. Дагалаьцар тахан Донбассе д1ахьоча т1ема операцен юкье латта вай майра кьонгаш.

«Лакха лерх1ам болаш, д1айихьар из кхетаче. Вай

б1ухошта лаьрх1а байташ йийшар бераша.

Шахьарерча культуран ц1ен солист Аветисов Вано, Байсхаровг1ар Мадинас кулгалду «Лоаман оаз» яха мехкарий тоаба яр цига ена. Даьхен г1улакха уралаттар мел лоарх1аме да белгалдеш, къа-

маьл дир массане», - дийцар «Сердало» газетага культуран ц1енна кулгал деча Г1азданаькъан Мухьмада.

Иштта йола кхетачеш вай кхувш латтача т1ехьенна эш; Даьхенцара безам, лерх1ам совбаккха.

Ил-76 яхача фецарча кемаца, вайцигара новкъостал дахьийтар Эль-Арише

Султиганаькъан Йоакъап

Египтерча шахьаре Эль-Арише, вай республикера г1о ийца дахар фецара кема. Массехк тоннах латта новкъостал дахьийтар вай мехкахоша. Из хоам «Сердало» газетага бир республикан кулгалхочун зарбан болхлоша.

«Тахан Газе латташ дола

хьал вайна массанена 1аткьаш да. МЧС кемаца из новкъостал дохьийташ доккха г1улакх лаьцар бахархоша, Даьла духьа г1о деш лелараша. Дог лазаш, ураэттаб уж нах тахан, цу мискашта г1о де.

Теша лов, Газерча наьха хьал цхьа к1еззига мукъаг1а вай яхьийтача х1амаша аттаг1а дергхиларах», - белгалдир вай Мехкадас. Моттигерча пач-

чахьалкхено хьаллоацаш д1адихьа дика да из. Палестинерча наха яхьийтар эггара ч1оаг1аг1а эшаш йола х1амаш: юврг1аш, метташ, берий даар, тайп-тайпара кхача.

Египте кьоастадергда, Газе хьанга д1акхачийта деза из новкъостал. Из беркате г1улакх кхы а д1аходахьа лерх1 вай мехка. РФ массахана хиннай; бехача, халача хьале эттача

наха г1о деш. Цхьан к1ираи ах к1ираи 27 млн ахча, 104 тонн х1амаш гулийр вай республике.

Царна юкье да чьатараш, пешкаш, генератораш, могаш боацача наха эша вордингаш, иштта кхийола х1амаш. Берашта ловзоргаш, язде, деша х1амаш яхьийтар цига. Деррига д1алаьрх1ача, 180 тонн х1амаш яхьийтай Палестинерча наха.

Келаматанакъан Махъмуд-Іаьлас самбо федерацеца бувзам лелабе барт баьб

Курскенакъан ИбрахІим

Москве ВДНХ дІахьош йолча «Росси» яхача гойтама-кхетаченна чудоагІаш, ПалгІайчен кулгалхочо Келаматанакъан Махъмуд-Іаьлас «Ерригроссе самбо федераци» яхача Россе юкъярча физкультурно-спортивни цхъанкхетарца бувзам лелабе чІоагІо йир, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мехка кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

Ше тешаш ва, аьлар мехкадас, из барт барах мехка самбо дегІаяра таро дикагІа хургхила-рах, дика толамаш дохаргхи-

ларах.

«Ерригроссе самбо федерацеца бувзам лелабаро говзал дІа-юха эца таро лургъя, цхъана яхъаш даяхъа, цхъана Јомабала йиш хургъя, цул совгІа, ПалгІайче самбо наха юкъя дикагІа йоаржае, вІашагІкхетараш дІадахъа новкъостал де аьттув лургба», - аьлар мехка кулгалхочо.

Догвора тІа яь чІоагІо я, мехка самбо дегІайоалаяра шоайла цхъана болх лелабе, физически культуран, спорта дакъ тІа юкъяра лоархІам бола проекташ кхоачашъе, къаман унахцІено чІоагІе, вахара нийса никъ кхолла.

Паччахьалкхен Думан депутата, Россе герзашцарча низех йолча министерствон майдилг елар

ГІазданакъан Ахъмад

РФ кхерамзле чІоагІеяра болча наькъ тІа къахъегарах, майдилг елар Паччахьалкхен Думан депутат волча Татренакъан Муслима. Докка баркал оалаш, политика белгалдир, Даьхен гІулакха къахъега массахана кийча ва ше, аьнна.

«Аз доакхал ду, сай болх теркалбаь, иштта дола совгІат сайна даларах. ДІахо къахъегара а лоархІаме да из. Цу наькъ тІа сайна уллув мел лаьттарашта а, дег чура баркал оал аз. Оаш оагІув хьаллоацаш, халонашта духъала увтта Јомавеш дІачакхъаннав со», - аьлар Татренакъан Муслима.

2019-ча шера хъайир «РФ герзашцара низаш чІоагІдеш къахъийгарашта» яха майдилг. Темхошта, кхъийолча Іаьдала моттигашка къахъегарашта тела оттаяь я из.

Вай республико, «СКБ Контур» яхача оагІонца, бувзам чІоагІбир

Султиганакъан Йоакъап

Технологе гІулакх доаржадеш, цхъана болх дІахьоргболаш вІаший чІоагІо йир «СКБ Контур» вай мехкои. Из хоам «Сердало» газетага бир промышленностахи бувзамахи йолча министерствос.

«Промышленностахи, таьрахъий гІулакх доаржарахи йолча министерствон кулгал деча Дорджиев Бадмаси, АО «СКБ Контур» яхача фирмой, Къилбаседа Кавказерча макрорегионални оалача оагІонна кулгалдеча Марьин Алексейси, вай республике хоамий технологеш йоаржаеш бола болх дІабахъа чІоагІо еш, каьхата кулгаш яздыр», - йоах тхогарча хоамо. Белгалде деза, цу гІулакхо вай мехкара эконо-мически хьал дикка тоадыргхилар. Массайолча оагІонашта беркате хургболаш, хъакимаша баь соцам ба из.

2024-ча шера ФАП хъаелларгъя, Южни оалача моттиге

Султиганакъан Йоакъап

МагІалбика кхаленна чуйоагІача Южни оалача юрта 2024-ча шера керда ФАП хъаелла лерхІ. Из хоам «Сердало» газетага бир гІишлой балхах йолча министерстве. «Фельдшерий-акушерий пункт хъальеш бола болх хъинаре дІахьош латт Южне. Цу юртарча наха доккха совгІат хургда цу моттигах. Хьалхара гІо ийшача, шахъаре Јочуаха безаргбац цигарча бахархой», - белгалдир гІишлой балхах йолча министерстве.

Маха тохаш, кхьдола гІулакхаш деш йола кабинет, фельдшерей акушерей кабинеташ, унахой палаташ, узи йоаккха моттиг, иштта кхьдараш хургда цига.

Къаьнарча, тишача гІишлон чу къахъегаш хинна-ча лорий аьттув ба сийрдача, беррига кхоачам латгача ка-

бинеташка наха гІо де. 2023-ча шера бІаьсти дІаболабир из беркате болх. 12 млн совгІа

рузкъа да цу балха хъаькоа-стадаьр.

«ООО ЕвроСтройМонолит»

я из болх дІахьош йоаллар. 95% хиллал болх истебаь-ннаб карарча хана.

Хъакимаш багІа моттигаш тоаеш, болх дІабихъар республике

Султиганакъан Йоакъап

Шоай болх боагІача бо-араме дІакхъа аьттув хургболаш, юртакарча администрацен моттигаш тоаеш латт вай мехка. Укх наькъа, дикка кулг тохаш, тоайир Оалкамара администраци чуІеш йола моттиг. Из хоам «Сердало» газетага бир Шолжа кхалерча ад-министраце.

«Эттача хано дІадеххача тайпара тоайир из гІишло. Гонахъара лард чІоагІейр, кулг тоха дезаш хинна пенаш а меттадоаладир. Керда-ча куца тІа йоалайир адми-нистрацен гІишло», - йоах тхогарча хоамо. ЙовзаргІоацача хъала тІа йоалаяь из гІишло дуккха сийрдагІа, паргІатагІа хет дІачуваьлча.

Галгайчен РСХЦ филиала кулгалхочунна, сийлен цѝ еннай

Гавзе-Коа жагга тоссаш баьхкар болхло

Бѝарахой Муслим

Машинашта, иштта гаш леларашта дѝа-юха аха аттагга, паргѝатагга хуродолаш; Гавзе-Коарчанах хѝетта баха хайшача моттиге жагга тоссаш, из нийсбеш болх дѝабихьар цу гѝулакках бехтокхаме бараша. Из хоам «Сердало» газетага бу шахьара администраце къахьегамхоша.

«Цѝга бахача наха дехар даьдар, из никь шарбийя; кѝеззига аттачаха баккха шоашта, аьнна. 550 метрага кхоачаш долча дозон тѝа жагга тоссаш болх дѝабихьар болхлоша», - ѝоах тхогарча хоам.

Белгалде деза, бахархой дехараш администрацен кулгалхоша тесса ца дугилга. Сѝа оарцагѝаьнна, тоабир Гавзе-Коара никь.

Галгайчен Чамалха яхача юртарча керттерча урам тѝа, тешшаме сердал лоаттаергѝа

Султиганькъан ѝоакъап

Іалама хозача Чамалха яхача юртарча Центральни урамагга сердал чуйиллар, цѝга еха хинна лампаш хѝйцар, яхаш, дѝйцар «Сердало» газетага Галгай Республикан Шолжа администраце.

«Цу урамагга сердал хурѝололаш Іоегѝар светодиодни оала лампаш, уж тѝера шѝй тайпара кѝалаца чѝоагѝаьнѝ, геттара ѝѝоаелча шоаш дѝа а ѝов. Из бахьан долаш, ца ѝоаш ѝѝаьхача хана болх бу цар», - ѝоах хоам.

Уж а кхѝдола а балхаш деш да, юрташка кхерамзлен дѝка вахара хьалаш хьакхоллаш. Бѝйсан лампаш ѝоагаш хилча, цу моттигий хозал а лостам а белгала хул.

Коазой Мадина

«Юртбоахама даькъ тѝа дукхача шерашка овсаре къахьегарах» Галгай Республикан юртбоахама центра кулгалхочунна Белхарой Керама «Россе юртбоахама комплекса сѝйдола болхло» аьнна цѝеннай, яхаш, хоам бу центра зарбан болх лелабераша.

«Совѝат дѝадалар хилар «Россельхозцентр» оалача ФГБУ Еригроссе 16-гга совещани дѝахьош, из дар 2023 шера лайчилла бутт чакхбоалаш. Совѝат луш вар Россе юртбоахама министерствон баьцадаарий, механизацие, химизацие, баьцадаараш лорадара департамента кулгалхо Некрасов Роман», - ѝоах хьабайтача

хоам.

Белгалдоаккх, Белхарой Керам, юртбоахамца шѝй къахьегам бувзабарах укх массехк шера дѝка толамаш до-

ахаш хьавоагга, къаьстта Россельхозтѝахьожаме. Цунна тешал деш да, хѝанз цунна денна совѝат а. Цѝга цо кулгалду, 2017-ча шера денз.

Юрташкара моттигаш тоаеш латт вай мехка

Гѝазданькъан Ахьмад

Юрташкара моттигаш тоаеш, болх дѝакхухьаш латт Магѝалбика кхале. Юрташка бахача наьха хьал аттачаха даккха гѝерташ, къахьег кул-

галхоша. Вежарий яхача юрта Советски оалача урама никь тоабир гѝуми жагѝеи тоссаш, таханарча дѝйнахьа, 300 метрага кхоачаш, хин турбаш чуйоакхаш боахк цѝга.

«Цу беркатеча проектшка гѝолла, дѝкача хьале дѝйрзад юртара наькъаш, кастта хьадолалургда цѝена хѝй. Бахархой дехараш теркалду оаха. Хѝара моттиг тахке, ахча хьатѝадоаллашехь, кхоачамбо-

ацараш юстардаха долалу тхо. Эггара хьалхарча арѝагга тоаде деза лоарѝамерѝа дараш», - дѝйцар «Сердало» газетага юртарча администрацен кулгал дѝча Местой Іамархана.

Бокъо ѝоацача моттигашка нувхаш Іокхувсар соцаде, арадаьннад Іаьдал

Султиганькъан ѝоакъап

Кхачь-кхачьчача нувхаш Іокхувсар дола гѝулакх соцаде оарцагѝбоал, цу даькъ тѝара болхло. Из хоам тха газетага бир Шолжа кхалерча администраце.

«Керда цѝенош хьадаьча моттигашка, Іаьна латта нувхаш дѝаѝоахаш баьхкар Эбарга-Юрта. Дѝкка къахьеге дезаш хилар, Іалама гѝулакх кѝал ца

дѝта оарцагѝаьннарѝй. Тѝехьа тѝаѝоагѝа хана, бокъо ѝоацача моттиге кхалаж ѝоаржаергѝоацаш, болх дѝабахьа бѝйзар цар», - ѝоах тхогарча хоам. Юртарча администраце доккха баркал кхѝакадир, Іалам лорадеш, шоаш баха дозош цѝена лоаттадеш хьабоагѝарашта. Хѝара сага кхетам хѝла беза, дага мел дѝхача нувхаш ца ѝоаржае, Дала хьаденнача беркатеча Іалама зе ца де.

ГІалгІайче тохкаш да, лелабе бокъо йоаца технически ГІирс лелабар

Султиганаькъан Йоакъап

ГІалгІайчен Магасе тохкаш да, лелабе Іаьдало бокъо луш боаца технически ГІирс лелабар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГІалгІай Республике ГІолла йолча Россе СК СУ.

«Уголовни ГІулакх хьа-дийллад моттиге вахарчунна духьала. Бокъонаш лораеша яхачох, Сурхо тІа 2023 шера аьтинга бетта 19-ча дийнахьа, Насарен кхале оперативно-тохкама болх дІахьош волча полице болхлочунга, лаьрхІа кьайлагІа хоам хара лелабеш бола технически ГІирс бехкар; цунца WiFi-ГІолла сурташ дІадохьиташ, видео хоам беш болх бу.

Из лаьрхІа кьайлагІа бола хоам гучабакхара лелабеш бола технически ГІирс ба, лаьрхІа йола лицензи йоацаш лелабе бокъо луш а бац из», - аьлар Іаьдала болхлоша.

Карарча хана, тохкамхой кьахьегаш ба из цунга мичахьара кьаьчаб а мишта кьаьчаб а хьожаш, цунна экспертиза йоаккхаш.

ГІалгІайче бахача гІазкхий атамана дакъа лаьцар, ТВКО атаманий Совете

ГІазданаькъан Ахьмад

Игорь.

Пятигорске хилар гІазкхий юкьарлон Терски бІун атаманий Совет, цига дийцар, гІазкхий гуллам вІашагІболлара балха юкье нийслуш долча кхоачамбоацарех. Гулламе дакъа лоацаш хилар ГІалгІайчен Шолжерча гІазкхий атаман Алешин

«Цига дийцача кьамаьла юкье керттера дош дар Донбасс лораеш Россе дІахьош йола лаьрхІа тІема операци, цига дакъа лоацаш я «Терек» яха гІазкхий тоаба. Из хІанз СВО доазон тІа чоалхане, хала декхараш кхоачашдеш я. Кхетаченна юкье кхьдола гІазкхий

декхараш дийцар: юкьарлонаш дегІайоалаяр, гуманитарни ГІулакх, Тирка йистерча гІазкхий кадетий корпус хьаярах, Тирка тІема гІазкхий юкьарлон доалахьарчунца, экономикаца дувзаденна хаттараш», - аьлар «Сердало» газетага ГІалгІайчен кьаман министерстве.

Совета

чудоагІаш,

дІахойодача хана де дезар белгалдаьккхар. Цу юкье дар кагирхой Даьхенцара безам совбоаккхаш кхетам балар, спорт, туризм дегІайоалаяр, гІазкхий дезал хьаллацар. ЛоархІамерко тІаяхийтар паччахьалкхен Іаьдалца, моттигерча доалдеча даькъ тІарча викалашца бувзам лелабара долча дешашта.

Берий бешамашка новкъа лелара бокъонаш Юмаю

Козой Мадина

Деша даха ха йоацача берий бешамашка, новкъа лелара бокъонаш Юмаю. Цу тайпара Насарен кхален Пхьилекьонгий-Юрта «Жар-птица» яхача берий беша, «лелаш йола автогородок» юкьейоалаеш, йийлла урок дІайихьар, цига дакъа лоацаш бар ГІИБДД викалаш.

Республикан доазон тІа хулаш дола накъа хьовзамаш геттара а терко е езаш а, иштта накъа бокъонаш ха езаш а да, уж хІамаш зІамага болаш Юмадича бакъахьа а да. «Накь тІа мишта лела веза довзийта оамалаш зІамага долча хана денз Юмаь хилча, уж дикагІа дІаэц бераша, эггара ЧІоагІагІа из хоам дІалоаца ха я цар, кьаьстта зІамага долаш.

ГІИБДД юкье йолаш, йийлла урокаш дІахьу

Султиганаькъан Йоакъап

ГІалгІайчен шахьарий, юртий ишколашка, ГІИБДД юкье йолаш, йийлла урокаш дІахьу, яхаш, хоам бу ГІалгІай Республике ГІолла йолча МВД Госавтоинспекце.

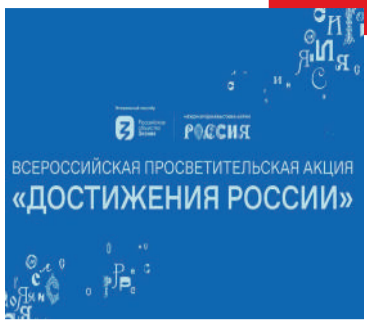
«Новкъа хьовзам хургбоацаш, ДТП клеизагІа хилийта лаьрхІа, цу юкье наха

хулаш йола човнаш лаьгІяра ГІалгІай Республике ГІолла йолча МВД ГІИБДД ДПС ОБ, ГІалгІай Республике ГІолла йолча МВД ГІИБДД урхаллен болхлоша дакъа лаьцар «Накьа бокъонаш - кхерамзленна ЧІоагІо» аьнна Долакха-Юртарча ишколе йийлла урок дІахьош», - аьлар хоам. Госавтоинспекце болхлоша, шоаш цу тайпара болх берашца

дІахьоча хана, керттера терко тІаюхийт накъа кхерамзле урамашка юкьарча транспортаца нийса лелаяра. Иштта бераша дийцар хашашта, шоай нийсархошта машина накъа йисте нийсбелча ха езача бокъонех.

Цаькха а белгалдаьккхар, машинаш лелача моттигашка фийла хила везилга, гаьннара машин йоагІий хьежа мара

накьал дехьавала бокъо йоацилга. ГІИБДД болхлоша дийцар накъа кхерамзленах, иштта цар белгалдир, сердаллуш йола белгалонаш берашта тІабувхача ГІирса тІа хиларо, бийсан дика новкъосталду, аьнна. Белгалду, цу тайпара пайдане хургйола моттигаш ГІИБДД болхлоша дІахо а дІахьоргхилар.

ГалгIайче «Россена караГдаьннар» яха болам дIабодалуш ба

Газданаькъан Ахьмад

ГалгIай паччахьалкхен университетте «Заманхий: ГалгIайчен исторически сурт» яха цIи йолаш, тематически лекци хилар оагIой бетта 8-ча дийнахьа. Цу хана, Москве, Халкъашта юкьерча «Росси» яхача гойтаме-кхетаче вай мехка ди дIадоладелар. Университетте дIахьош йола лекци цун дешара программан цхьа дакъа хилар, из «Россена караГдаьннар» яхача программанна чудоагIаш дар.

«Халкъашта юкьерча гойтаме-кхетаченна чудоагIаш, «Россе» ВДНХ дIахьоргда мехкий денош, мехка хIара моттигах лаьца говзанч-хьехам дIахьоргба. ВДНХ вай мехка ди долаш, «Дешар» яхача Юкьярлоно, КIира лекцеш ешаш, марафон дIахьоргья.

ГалгIайчен массазарча исторех лаьца лекци ешаш вар ИнгГУ исторе факультета декан Чемарзанаькъан Iумар. Кхетаче яьнначул тIехьагIа, безам болчо хаттар дала йиш яр, шийна езача темах», - аьлар «Сердало» газетата республикан кертерча музейе.

Цига студентий а таро хилар ГалгIайчен дIаяхача ханашкара истори довза, мохк дегIабоалабара лоархIае дакъа юкьеди-хьараш байзар. Лекцешка ГIолла хьаййцар накъадаргда ший мохк, цун культура, Iадаташ дикагIа до-взара. Халкъашта юкьерча «Росси» гойтаме-кхетачен дешара программа тIаерзаяь я, вай мехка тайп-тайпарча доакьоаш тIа караГдоалаш дар наха довзийтара.

Лекцеш дIахьош, царгара хьаййцар доакъашхошта накъадаргда, гойтаме хьокха оттаяь проекташ, техноло-геш дикагIа йовзара. «Рос-сена КараГдаьннар» аьнна цIи йолаш, «Дешар» яхача Россее юкьярлоно дIахьош бола болам, дешара, Илман даькъ тIа лоархIае моттиг дIалоацаш ба.

Боккхача къахьегегах хьахиннар

Ерригача Россее яхьашка котало яьккхар «Сердало» шеф-редактора

Султиганаькъан Йоакъап

«Российски Федерате метта-цара политика» яхача ерри-гача Россее дIахьош йолча кхетаче «Керттера дош» яхача оагIонах, вай къаман мотт дегIабоалабара, боаржаба-ра тIехьа хьинаре къахьегаш хьавоагIа «Сердало» газе-та шеф-редактора Курскенаь-къан ИбрахIима вай респу-бликанна котало ера. Бахар-хошта, вай меттаца къахьеге-ча наха доккха совгIат хиннад цу гIулакхах.

«ДикагIа йола мультиме-дийни проект» яхача номина-цех котваьлар Курскенаькъан ИбрахIим. Microsoft Word яхача системанна лаьрхIа ше оттадаь, йолча клавиатураца дужаш дола галгIай метта орфогра-фически дошлорг гойтар цо цига. Къаман метта хьал лак-хача лагIа тIа даккха гIерташ, ди-бийса ца къовсаш, къахье-гаш воаллача ИбрахIима кота-лон совгIат хьаденнар вар къа-мех йолча федерални агенства кулгалду Баринов Игорь. Тахан шун аьттув ба цунца тха хинна къамаьл довза. Цо хьаллаьцар вай массане юкьяра гIулакх да.

- Боккха толам ба Iа баьккхар! Беркате хилда хьа из гIулакх! Цу йоккхача яхьашта юкье мишта нийсвелар хьо?

- Баркал хилда цу гIулакхах гIад мел бахарашта! Док-кха доаца метташ хьаллоа-

цаш дIахьоча балха итт шу дизар кхайкадаьдар ЮНЕСКОС. 2022-ча шера дIадоладаь из гIулакх 2032-ча шерга кхач-чалца дIахьоргда. Из болх хьал-лоацаш, Россее тайп-тайпарча моттигашкара метташца къа-хьегаш боахка нах гулбаь-бар къамех йолча федераль-ни агенствос. Уж бар хьехар-хой, программисташ, лингви-сташ, Илманхой, иштта кхь-бола цу лостамагIа къахьеге-реш. ХIанз шозлагIа цу юкьеда-хад тхо. 2023-ча шера яхьашка дакъа лаца безам болаш дехар чудала лаьрхIадар оаха. Тахан, шоана гуча тайпара, цхьан да-къа лауреат хила аьттув баь-ккхар Дала.

-Microsoft Word яхача систе-манна лаьрхIа дола дошлорг

кхолла мишта дагадехар хьона?

- Са балхаца дувзаденна да из! Из болх дIаболабеш, эггара хьалхарча юхьанца са де безам хиннар дар; корректорий, тар-жамхой болх атгача баккхар. Цул тIехьагIа, уйла чуера, орфо-графически дошлоргацара болх дика дIашербе, массане пайда эцаргболаш. Вай мотт лорабара, цун гIулакх хьаллацара тIехьа дика толам хургболаш, вайна массанена эшаш хIама да из.

- Проект хьакхолоаш эггара чоалханега фу хетар хьона?

-Хала дар геттара дукха йола деша кепаш вIашагIтоха. ХIара денна ах шера бир аз уж гуль-еш бола болх. Аз баьча балха-га хьожаш хиннар ва, вайна массанена дика вовзаш вола цу оагIонцара воккха говзанч

Иарчакханаькъан Сали. ХIара денна къахьегаш, дика гаьна-даьлар тхо, дошлорг хьахилар. Из болх дIабахьа чIоагIа гIо даьд тхона аханца вай мехка-дас Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас. Цо гIо деш, аьттув баь-лар тха из беркате проект дIаяхьа.

- ДIахойодача хана де лаьрхIараш дукха дий хьа?

- Вай боккхача мехка дахаш мел долча къамий эггара йоккхалга йола ганз мотт ба! БIаьшарашкара денз ший исто-ри долаш, хьавоагIа хIара къа-ман мотт. Вай массане декхар да, из кхетадеш, цун лерхIам беш, хьаллоацаш хила. Воаш-та могаш болча низаца, къаман мотт дегIабоалабеш, цун овла лорабеш дIачакхдалар - вайна тIалатта декхар.

- Ер шу чакхдоалаш латт, хьайгара фу аргдар Iа вай мех-кахошка, газет дешарашка?

- Эггара лоархIаега дар - сага хьегаш дола къа лархIар, цун хами махи цабоабар! Къа-ман мотт массаболача наха Iомош хилар, наьна метта-ла дола литература дешар, чIоагIа лоархIае да. Ираз, аьт-тув болаш хилда массане вахар! Къаман накъадаргдолча хIаман тIехьа хьинаре къахьеге, док-кхача толамашка кхача, воаш-та Дала хьаденнар лорадеш дIадаха низ хилба вай! ХIара денна тоалуш латталба вай гIалгIай мохк!

Къаман библиотекан кулгалхочо дакъа лаьцар, Кавказа йоазанхой вIашагIтехача проекте

Газданаькъан Ахьмад

Краснодарски края культу-ран министра Ляпина Вик-торе, баркал оалаш, каьхат дайтар ГалгIайчен Янданаь-къан Джамалда цIерагIа Къа-ман библиотекан кулгалхо-чун Газданаькъан Радимай цIерагIа, «Литературан Кав-каз: хьабькьал дарий дIайха дош хазара» яха халкъашта юкьера онлайн-къамаьл деча цо дика дакъа лацарах. Цу про-екто Кавказа йоазанхой, де-

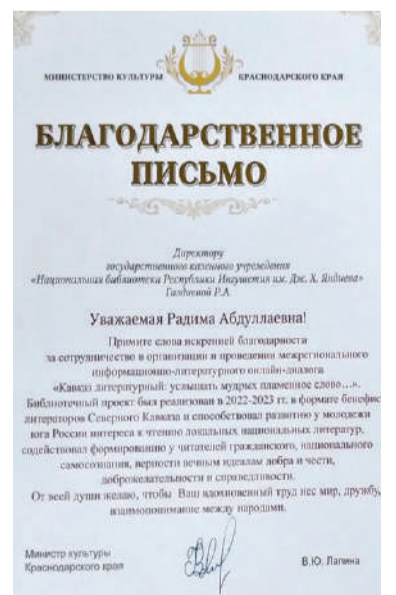
шархой вIашагIтехар, шоайла говзал дIа-юха екъа таро хил-ийтар, иштта Кавказа лите-ратура, культура езаялийтар.

«Мехкашта юкьерча хоамий-литературни библиотекан про-ект юкьеьлар 2022-2023 ше-рарашка, Къилбаседа Кавказа ли-тература доаржадара даькъ тIа. Цун керттера маIан дар, Россее Гибухен кагирхой безам къаман литературанна тIаозар», - аьлар «Сердало» газетата ГалгIай Ре-

спубликан къаман библиотекан зарбан болх лелабеча Коазой Iашата.

Къилбаседа Кавказа лите-ратура дезарашта, бокъонца дола совгIат хилар цох. Доакъашхой таро хилар цIихезача авторий кхолламаш довза, уж бар Кавка-за тайп-тайпарча халкъий вика-лаш.

Проекто хьагойтар, хIара къа-ман ший литература долга, цо ший къаман культура, истори, Iадаташ довзийташ хилар.

Дин викалаша дешархой лорабу, дагадоацача воча хламах

ГІазданаькъан Ахьмад

ГІалгІайчен дин викалаша Мержой Адама, Малсаганькъан Мухьмада, Навсарерча №22 йолча ишколеберий беша, хьехам бир. Укказа уж бахкара бахьан дар интернете гІолла ца бовзача нахаца бувзам лелабеш уж харцахьча наькъ тІа баргбоацаш, царна латташ дола хьал дийцар.

«Дин викалаша берашта хьалхадькхар, тайп-тайпарча тоабашта тІехьабалар, харцахьарча наькъ тІа бахара тІахьехаш из тоаба йолга кхетадар мел лоархІаме да, иштта царна хьийхар шоай кхерамзле лораяра де дезар фуд. Хьехам керттера маІан дар экстремизмах, терроризмах уж лорабар, воча наькъах юхаозабала уж ховш хургболаш, хІанззе а уж кийчбар. Терроризмаца кьовсам лелабе безараш ба, шоашта цунах зулам даьннараш санна, тахан цу наькъах шоай дезал лорабе безараш а, иштта еррига юкьарло а», - аьлар «Сердало» газетага кагирхой Даьхенцара безам совбакхара йолча комитето. ГІалгІайчен кагирхошта хьехам балара, цар кхерамзленна Іалашо яра ца хаддаш терко лоаттаю.

Вай оарцагІдовла деза бувзамий гІирсашка гІолла экстремизм, терроризм юкьейкка гІертарий овла хоадабара, вай да цу зуламах кагирхой лорабе декхарийла дараш.

МПУ доцента семинар дІайихьар, берий бешамашка кьахьегарашца

ГІазданаькъан Ахьмад

Педагогически Илман кандидат йолча Комарова Олесяс кулгал деш, онлайн-семинар дІайихьар Пхьилекьонгий-Юртарча «Жар-птица» оалача берий беша.

Хьехархочун шера лаьрхІа дІахьош болх бар из. Москверча хьехархой университетта доцент йолча цо язбаьб 70 совгІа Илман болх. Тахан хьехархочун балха юкье накьадоалаш да из деррига. Хьехархой балха тІа нийслуш долча керттерча хаттарашца ювзаенна яр семи-

нар.

«Практически, теоретически шин оагІонах латташ яр берий беша дІайихьа семинар. Цу мугІаре кьахьегаш бола кьона болхлой гулбенабар цига. Берашца болх беш эшаш дола дукка кердадараш дайзар царна, цу балхацара цьацца

говзалаш юмае аьттув баьлар», - дийцар «Сердало» газетага дешареи Илмани министерствос.

Иштта йола семинараш хьехархошта геттара эшаш, наькьайоалаш я. «Жар-птица» оалача берий беша из дІахьар а, министерствос лаьрхІа кьоастадаь дар.

Зуламхой вайна юкье ба

Сево юхатохаргва кулга цІена воаца саг?

Батайнаькъан Хьава

Укх тІехьарча хана, дукка яьржай вай мехка гІалгІай кьаман болча наха а, кьыча кьамех болча наха а сагІа дехаш йола моттигаш. Кьыча паччахьалкхен бахархой метел, вайнаьха мотт а бувцаш, цьаьккха хІамах бІу ца кьожабеш, е эхь-эздел хинна юха а ца боалаш лелаш, дукхагІа даькье кхалнах ба. Сона дагайоагІа хана денз, вай кьамо цІаккха могадеш хиннадац сагІа дехар. Тхьовра, эггара халагІа хана, нахага халла мара хьалгьа сискал йоацача хана а, лоалархо волча хІама деха вахар нийса лоархІаш дацар. Бераш зІамига долча хана денз, хьалхадоккхар дас-нанас, доацацунна сатохаш хила везилга, лоадам боацача хІаманна наьха наІарга ахар нийса доацилга, хІамах кадаш хила йиш йоацилга, наьха хІаманна сугара бІарахьежар дика доацилга.

ДагадоагІа сона, зІамига йолаш: «Цкьа сай наьна-йиша йолча ТІой-Юрта ха йоаккхаш Іеш яр со. Цо со йигар лоалахошка, шийца саготалла. Тхо коа чудаьлча, отара кІалха док-

кка бога оттадаь, боалий варени еш йоаллар из. Чай молаш долча тхона хьалхашка ера цо из, цьан зІамигача када чу. Тхо цигара чудаьккачул тІехьагІа, хьехам бир сона сай наьна-йишас:

-Хьажал, - аьлар цо, тІехьагІа а да хьона, моллагІа дола хьайна хьалхашка дена кад е оаркхилг доссате йиш яц, кІеззига хинна а даар хилийта деза цу чу. Вай Іадатех, из сугарал санна лоархІаш да. Йиш из ха декхарийла я.

Цу хана денз, дукка хІамаш нийсде яьлар со, се йоккха мехул. Цунца дувзаденна дар кьыча сагагара хІама дехар а. Тахан латта хьал геттара хувцаденнад. ХІара миинге го йиш я сагІа дехаш латта зІамига кхалнах. ДукхагІа даькье, кагий бераш а хул царна уллув. Цьабараш коа чубоагІа, шоай бераш тІехьа а даьхе. Цкьаза теша лов царех, хьадеча кьамаьлага ладийгІа.

Ала деза, таро еха, хатар нийсденна кІалвисача сага гІо дехар гІалат дац. СагІа далар чоагІа деза а дика а гІулакх да. Вай дилла а оарцагІдовла кийча да цу тайпарча сага новкьостал де. Бакьда, хьабеча балхах кьехкаш, атгача вахарах кхе гІерташ, гІалгІай кьа-

ман сага эхь-юхь диц а даь, лелараш шортта ба. Шоаш хинна а ца Іеш, шоай бераш доах цар цу новкьа.

КІранди. Сатийна яр ара. Маьлха зІанараша хьестар хІаьтта Іан кІалхардаьнна, боча садаоаха лаьтта. Дукка лаьттар со цу дийнаьха, тхоай коа тІа бІаьстан хьалхарча деношка хьежача маьлхо дийндаьча Іаламга хьежаш. Коа-карта кулг тоха а, балхах волла а хоза ди дар. Со цаІ мара сагІагІа вацар. Шортта дІачу а яха, сай компьютер хьа а йийлла, болх бе хайра со. Дукка юкь ялалехь, цьа беррашха кхалсаг чукхайкар. Со дІаараяьлча, шийца цьа зІамига йиш а йолаш, сагІийна хІама дехаш яр кьона кхалсаг.

-Кхоана Питере яха арайоалаш я со. ВІалла хьай таро яле, новкьостал де сона. Бер цомогаш да са, - аьлар цо сога.

-Ай, хІана дергдац аз новкьостал!? - аьнна, хийтар сона (хьалебер вайнаьха мотт хилча, кьаьстта теша ловра). Со цІагІа чуйьлар, цунна каракховда хІама да. Бакьда из аз луча хІаманга хьежа лаьрхІа хинна-яцар. Со цІагІа дІачуйьннача юкьа, тха коара берий дикка мах бенна велосипед а ийца, яхьяр из. Из мукьагІа машина-

ца хиннаяр. Со сагІийна дала ахча ийца арайьлча, йоацаш яр са «хьаьша». ТІаккха сона меттар, со дукка говш санна хеташ, яха хила тарлу из, аьнна. Цьаха яьлча мара кхетаданзар оаха, хьайканза енача «хьаьшо» тхоай велосипед лочкьаьяр. Из а, лоалахой йишга хьаьларах, гучадаьлар тхона. Дукка моттигаш я, цу тайпарча нахах зе даьнна. Уж, коа чу а ийца, лелабе безаш хьаьший бац. Е вайна царех кьахета дезаш нах а бац. Из цу тайпарча наха вІашагІеьлла чоалх я (эрсий меттала «бизнес» оал цунах).

Уж, чу а бита, шоай цІеношка лелабу цьабараша, шоашта царгара йоал а йоаккхаш, царгара ийцадох шоашта таро е а гІерташ. Бакьда царех малагІа беркат даргда ховш дац. Цул совгІа, Далла хьалхашка малагІа жоп цар лургда а хац. Вешта, цун уйла йоре-м, уж иштта хала а мича кхестаргбар. Сога хаьтгача, тахан юхатоха дезаш зулам да из. Цьан сага е шин сага дулургдац из. Іаьдало а вай массане а даькье лоацаш, уж араьхара хьачубаькка вайцига болабенна леланах (Іаьдало енна бокьо йоацараш) арабоахаре чоагІа нийса хургдар, аьнна, хет сона.

100 эзар тонн ялат чуийцад ахархоша

Султиганаькъан Йоакьап

Лаьтгача хаоттамга хьежжа доацаш, хьинаре кьахьегарца, 100 эзар совгІа тонн ялат чуьца аьттув баьлар вай юртбоахама болхлой, Даьла низаца. Из хоам «Сердало» газетага бир мехка каьмино.

«Хьасаш дІадувш хиларо дикка беркат доаржаду мехка. 72 эзар гектарага кхоачаш дар укх шера кьахьийга лаьтта. ЧІоагІа дика хьахилар цига жакьоап, сибазаш, хохаш, буракаш, моажла овла», - йоах тхогарча хоамо.

Кьыча моттигашка дІабахийта аьттув ба хьасасомаш. Маьха а дикка чухьнаьха болаш, ярмаркашка бохкаш латт уж.

Цу гІулакха чоагІа раьза болаш ба бахархой. Ший мехка хьахиннача хІамал дикагІа фу хургда?!

Галглай мотт Юмабаран лорабаран вай мехка тахан дукха терко ю. Ишколашка Юмабаь ца леш, Юмабу юкъярча профессионални дешара моттигашка (СПО), бувцаш ба телевидене, радио чу, газета тла, журналаш тла. Зламигача дешархой меттацара безам совбоаккхаш а сакхетам лакхбеш а йола материал хинна ца леш, вай мохк дешархошта дикагла бовзийгача, мотт шаьрбеча дукхача дешашта, кицашта, сакъярдамеча дувцарашта, берий шоай кхолламашта кеп етт цар тла.

Гаьдалгахьара йоакхо йой а, ишколашка, берий бешамашка длахьехе а, тахан мотт бувцара гулакх тоаденнад ала йиш йолаш дац вай. Сога хьатгача, ший бахьанаш да мотт деглабара духьале еш. Хьалхара бахьан да, мотт бувцаш, каьхата мотт боаржабеш йола моттигаш ладара хилар. Шоллагла бахьан да, денгара-денга галглаша шоай мотт клеизагла бувцар, бувцачар а, шаьра ца бувцаш, эрсий меттаца эбеш бувцар. Наьна мотт бувцаш бола галглай клеизаглуш боагла, итпхийтта шу хьалха, юртара бахархой, мотт цена ховш, берашца цагла из бувцаш бар, хлаьта хланз, цагла кьонача даьша-ноаноша берашта, ага хана денз, Юмабер эрсий мотт ба. Бокхий нах болча фусаме мара кьаман мотт бувцац. Из доккха зе да вай зламигача кьаман мотт деглабара. Дезалца нанас бувцача меттах мара хилац наьна мотт. Цудухьа дукхагла меттацара лоархлам а, чам а, кьаман хоза гулакхаш а бера довзийтар нана я. Хоза хета аьнна дешаш дац уж: «Клаьнк дика кхевечо, кьонах кхеву; йийиг дика кхевечо, кьам кхеду», - яхараш. Дукхагча даькье галглай наьна кара да, бера вай кьаман мотт Юмабар, безабалиьтар. Цунна деша, язде бер Юмадар тладиллац вай; мотт

Галглай мотт лорабара наькъяш

Хьехархочун уйлаш, хетараш

Юмабеш доагача хана бераца галглай мотт цо бувцаре, вай мотт лорабара, Юмабара доккха дакъя юкъяьхоргдар хлара галглай нанас.

Мотт лорабари деглабоалабари дерригача кьаман юкъяра гулакх да. Низагла ший мотт бувцийта влштгехьадаргдац, тахан вайна эрсий мотт а ингалсий мотт а эшаш ба. Цьабакъда хлара кьаман шийна ха а деза, кьам доккха дале а зламига дале а, мотт боацар кьам доацилга. Мотт кьаман овла ба. Кьаман яхь, денал, кьаман сийле наьна метто санна, дег чу кхевьгьц кхьгча метто. Галглай санна долча зламигача кьаман мотт геттара а чоагла бувца а беза, галглай меттала дукхагла язде а деза - из бокьо тахан вайна конституце а еннай. Вайна эхь хет наьна меттала воайла кьамаьл де. Балха,

базар тла, транспорта тла вайна тахан хозар эрсий мотт ба. Вай тахан ладарло йойя, вай тлехье вай бийца мотт кхетабеши бувцаши хургьяц. Мотт дийна хургба, из наха бувце. Цудухьа тахан лаьрххл кьаман программа хинна длаотта деза, мотт лорабарцеи деглабоалабарцеи дувцаденна декхар. Нагахьа вай мотт бувцаш хуле, вай кьам дахаш хургда укх лаьтга. Галглай кхувш йола тлехье; шоай мохк, мотт, эздел, ладаташ, истори, кьаман сий дола кьонгаш бовзаш, даьй гулакхаш лорадеш; кхее еза.

Цу хьакъехьа тха колледже дукха яхьаш, йийлла урокш, литературни сайренаш длакухь. Тха хьехархоша алсама кьахьег галглай мотт длахьехаш. Дладахача дешара шера, студенташца кийчьяь, «Баьшерий боадонгара» яхача Базорканаькьян Идриса

романа хетаяь галглай меттала дешара кхетаче дайихьар. Цига дакъя лоацаш бар цьхоалагча курсашкара студенташ.

«Даьй мотт» яхача ганзо длакухьача дунен юкъярча яхашка дакъя лаьцад тха студенташ. Кьамурзой Тамарас гран-при яккхар «эссе» яхача даькье (хьехархо Кьулбажанаькьян Х. И.), Эгенаькьян Лейлас хьалхара моттиг яккхар «Презентаци» яхача даькье (хьехархо Тоалданаькьян Р. У.)

Лакхе хьоахабаь колледжа хьехархой дипломашца белгалбаьхар «Даьй мотт» яхача ганзо, студенташца дика болх бараш.

Мотт деглабоалабара хьалхара гла боаккхараш ба Илманхой, журналисташ, йозанхой, хьехархой, галглай мотт цена, нийса бувцараш. Цох кьаман керттера декхар

лаьрхле, метта оарцагбоал уж. Мотт ишколашка хьехар тоаде деза, хьехархой бектокхам кхы тла лакхбе беза, дешархошка, кхыдола Илмаш санна, Юмабайта беза галглай мотт. Сона вай мотт нийса бувца, хоза бувца, даьша бийцача тайпара бувца, таржам нийса деш а, галглай мотт шаьрбеш а, Юмабеш а йола передачаш телевидене а радио чу а дукхагла хилча бакъахьа хетар. Цул совгла, даьша-ноаноша дукхагла теркалде деза шоай бераша мотт Юмабой, ишколе цох дика деший яха дош.

Вай мотт бувца а, Юмабе а, иллешца бекабе а маьрша хилда вай мехкара вахар а вай кьам а.

**Тоалданаькьян Радимхан,
Наьсарерча политехнически колледжа Галглай метта хьехархо**

Ишколашка «Лоархлеме кьамаьл» хилар, Россе Конституцена хетадаь

Гпазданаькьян Ахьмад

Галглайчен ишколашка массаза санна длахьош я «Лоархламечох дола кьамаьл» яха урокш, укх наькъя уж хетаяь хилар Конституце денна, мехка керттера закон кхолладалар дездеш. Дешархоша дийцар Конституце тла чоагъяьча керттерча бокьонех, из хьакхоллара исторех. Урокш дайихьар, безам тлагоргболча тайпара, дикагла кхетадергдолча тайпара берашта даьшхар, Россе хлара сага Конституци лоархлеме йолга.

«Дешархошта дийцар Россе Конституци, вай мехка керттера закон долга, цо сага а паччахьалкхен а бокьонаш белгалъеш хилар, иштта хлара сага бокьонаш лораяра, кортамукъале ялара тешал деш из хилар. Хьехархоша белгалдир Конституци граждански дешара лоархлеме дакъя хилар, иштта мехка вахача сага цу юкье дика дакъя лоацаш хила деза», - аьлар «Сердало» газетага Галглайчен дешара, Илман министерстве.

Белгалдоаккх, вай мехка керттера закон тлаийцар 1993 шера оаглой бетта 12-ча дийнахьа.

Дега йовхал

Галгйай кхалсаг - Галгйай къаман курал

Батайнакъан Хъава

Хьалхарча замаха бахаш хиннача кхалнаъха вахар хала хиннад. Ханад а хац, кхалнаъха вахар дувца этгача, эггара хьалха духьалъувт сонанаъна сурт, дувцилга йоацаш, сина парглато хул, вахарцара безам, алсамбувлаш, чйоаглю. Сагагара доладенна баъца мергиллага кхаччалца, дийна мел дар деза, лархла безам хул. Сай мел йола уйла эггара листагла болча цаца чу лайса, нагахьа мо ийрчаряш царна юкъе увш хуле, сайцара дъакъоастае дагадох. Саг волаш дунен чу ваънна хилча; сагах тара волаш ваха а, сагах тара саг волаш, вахара никъ чакхбаккха а лов. Иззал боккха ба-кх наънацара безам. Иштта ба-кх уж ноаной, галгйай къаман кхалнах.

Царгара хьадолалу дезала кхетам балар, уж нийсача накъ тла бахар, дика-во къоастае ховргдолаш, царна вахара нийса оаглонаш хьалхяхар. Цудухьа я цунна иштта лакха ци а, «Галгйай кхалсаг-къаман кхуврч».

Галгйай кхалсага, моллагчун вахар вай хьаййчаца, из дукха чулоацам болаш да, цхьаккха а яц тахан атта вахар хиннад са ала йиш

йолаш. Дагалаца дукха дикахетараш дараш, царна юкъе наггахьа мара нийслац. Шоай вахаре юкъ-юкъе хинна тоамаш, цар шоай иразеча вахарца нийсду. Укх заман, хьалха санна халонаш йоацаш, вахара аьттув дукхагла ба кхалнаъха. Сага хьабькала атта чулоацалургдоаца хувцамаш тахан вай вахаре юкъедаъннад. Таханарча заман кхалнах атта тешаш а хилац, хьалха дукха халонаш ловш вай кхалнах баъхаб аьлча. Цудухьа сонна ловра цхьан сувкхалсага вахарах дувца.

Халонех кхераенна дог ца эккхаш, ший ценъюкъера кхуврч лорабеш, хьаенарех я Наьсаре яха Цолой Фадиман. Цолой (Лумаранаъкъан) Фадиман яый 1939 шера Даьттагеле яхача юрта. Ценах а, мехках а, боахамах а, рузкъах а баъха; шоай дезалца, царна довзаш доацаца лаьтта, бовзаш боацаца мехка уж Юбахьийгача хана, Фадиман зламига бер хиннад. Шийлача товарни вагонаш чу а бехка, Казахстане Юбоалабеш, кхьаь клира гаргга бляьхенна из дакъъаза никъ дагабоагача хиннац цу хана Фадиман. Из геттара зламига хиннай.

«Хургдола хьазилг бенаара доаггашехь а Iax» яхаш да вайкица, цу дешашта тарра, бер а хул, зламига долаш ший хургйолча оамалца белгала. Фади-

ман а хиннай зламига йолаш сабаре, кляьда оамал йолаш. Ший зламига клай царгаш гуча а йоахаш, из елаелча, дошо ши малхилг белаш санна хеталора цун басилгаш тла. Сел безаме а хоза а дар цун елаялар. Ший тайпара безаме дар цун бйаргаш, яхаш дувц из йовзараша.

Сибре Юкхьачул тлехьагла, геттара зламига йолаш, нана йоацаш юс Фадиман. Даь-да, даь-нана хул из хьалкхееш, наъна йовхалах из хьегаргйоацаш, цунца къаьстга кляьда хила хьож боккхий нах.

Фадиман шоай дезалца юххьанца нийслу Казахстане Шолдай яхача моттиге, тлехьаглю дьаболх уж Павлодаре баха. Зламигача йийига белаж тла дуж доккха дукъ. Да балха ухаш, боккхагла болча вежарашка, зламагича йишийга хьажа езаш хул Фадиман. Цагла хьажа саг цахиларах, ишколе аха аьттув балац цун. Хара денна вахара дукъ токхадеш, халонаш яр аьнна ца латкъаш, цагларча дезала наъна когаметта этта, хьаера из. Дерригача вай къаманна мехкадала бокъо еннача 1957 шера, Даьймехка цабоагла уж а. Цигара дьадолалу цун кердача фусамера кхалсага вахар.

Цхьа кляьнк волаш йолча хана, дезараша из балха юг Наьсарерча хьоар доаккха-

ча заводе. Цига дика болхло йолаш белгалъяларах, моттигерча депутаталла хорж из. Цул совгла, 1986 шера дукхача шерашка дика къахьегарах СССР Лакхехьарча Совета Президиума церах «Къахьегаме ветеран» яха еза ци еннай Фадимана.

Даьймехка маьрша ха эттар аьнна доацаш, лаьгъеннац цун вахара халонаш. Пхийтта дезалхочох, итт дийна ва. Царга массанега дешийта а, шо-шоай фусамашка уж дьахьожабь а яьннай из тахан.

Ше яхача коа беш лелаш, гаьнашта, баьцовгашта доал деш, коа тлара хьайбаш леладеш, хьаьша-да тлаэцаш, галгйай кхалсага декхар диза кхоачашде гертгаш, хьайбоагла Цолой Фадиман. Тайп-тайпарча сийлен совглаташца белгалъяьккхай из, царна

юкъе да «Дезал дика кхебарах» йола Галгйай Республикан юкьарча палато енна сийлен грамота; «Нана-турпал» яха дошо седкъа, иштта Сийлен орденаш а. Тахан из яхаш ший дукхача дезалца, тлехьен тлехьенашца; массане а дог хьесташ, лоархлаш, езаш. Цудухьа оалаш да из: «Къона волаш дьаелла лард-кхоанен кийле».

Вахаре нийслуш хинна халонаш дукха хиннае а, Дала беркат шортта деннад Фадимана. Иштта могаш, дог делаш яхийла из а, из санна бола вай сийдола галгйай кхалнах а. Цар лоаттабу дезала юкъе барт, цхьоаглю, цаьккха дьабовргбоацаца цен кхуврча сийг ба дика фусам-нана, еррига йовхал цунгара йоагла. Цун вахара никъ нийса хилча, ценъюкъе а беркат досс.

Галгйайчен эрсий театре, Базорканаъкъан Микаила спектакль гойтаргья

Газданаъкъан Ахьмад

Паччахьалкхен ашарий-драматически эрсий театре, Базорканаъкъан Микаила «Га е бесаш дола сурташ» яхача пьесах оттаяь спектакль духхьашха гойтаргья Галгйай мехка, оаглой бетта 20-ча дийнахьа. Республикан бахархой а иштта хьаьший а дика таро я лакха искусство йовза, керттерча хламаш уйла е, иштта начлал долча автора хьакхеллача спектакле йовхьамаш ловзаераш, цар оамалаш го.

«Га е бесаш дола сурташ» яха пьеса язьяьр ва Галгйайчен паччахьалкхен ашарий-драматически эрсий театра исбахьален кулгалхо Базорканаъкъан Микаил. Из ва цу спектакла режиссёр-оттаярхо, цига го йиш я сийрда, оамалаш йовзийта хьал», - аьлар «Сердало» газетага театре.

Тхоца къамаьл даьчо ма аллара, Микаила укх наькъа кьоаргга дувц, шин тайпара уйла еча шин сага шоайла духьаллаттар. Цу даькъ тла дикка хоалуш да галгйай мах бола ладаташ дьадолалаш латтара из сагота волга. Цига

йовхьамаш ловзаераша, шоай болх дика бовзаш, кхолл наъха сурт-сибаташ, царех хларане ший дакъа юкъехьу автора уйла кхоачашгьяра.

Хьажархо укхазараьза волаш вусаргва. Спектакль гойта кийчлуш хиларца, ала ловра сонна а, «Га е бесаш дола сурташ» яха спектакль

Галгйайчен театральни искусствон дика гойтам хинна ца леш, вай юкьара лоархлам бола декхараш дувцаш дола кхайкарал а да, аьнна.

Къаман библиотеке ИЗОх говзанч-хьехам хилар

Газданаъкъан Ахьмад

Янданаъкъан Джамалдий церагича къаман библиотеке, Шолжа-Шахьара халкъа кхоллама цен хьехархочо, суртанчас, республикан культуран сий долча болхлочо Ильясанаякъан Индирас исбахьален искусствах бола говзанч-хьехам белар. Кхетаче яр «Моттигера Илманхо» яхача проекта чуйоагаш, аьлар «Сердало» газетага керттерча библиотеке.

Искусство езаш а из Юмае ловш а вола саг, цу говзанч-хьехаме дакъа лаца йиш йолаш вар. Ильясанаякъан Индирас шийна ховшдар дийкьар хьабьакча нахаца, кхоллама кийле йовзийтар, суртанча бйаргашца дуне гойтар. Кхетаче наькьяргья говзал йолча суртанчашта санна, из болх Юмабеш боагларашта а.

Доакъашхой таро хилар тайп-тайпара техника, хламаш го, иштта мах бола хьехам бир ший болх дика ховш йолча говзанчас», - аьлар тхога хоам баьчо.

Наъха бокъонаш лораеш ваъха саг

Милице вай къаман хълхарча полковниках

Гарчакханаъкъан Сали

Вай Сибрера цѳадаъккача гѳоне, Наъсарен юккъе хълхувш венача сона, зѳамига волча хана денз, дукхаза хезадар Могушканаъкъан Шамсудинах дувцаш. Дикача наха дукха везаш, зуламхошта гоама волаш, цун вахар долга кхетаде хала дацар. Наха дукха везара баъхан дар ший мехкахой сатем лорабеш из хилар, хѳаъта зуламхошта из гоама хѳана хиннав вѳалла ца дийцача кхетаде хала дац. Царца лира къовсам лоаттабора цо, цъханна кхерамах, халонах ца къахкаш. Из вайцига милице болх бе дѳаволавеннар, сона хетадох, эггара лирагѳа йола хаяр.

Каст-каста нийслора Наъсаре гѳолла чакхѳоала цѳермашин а цу чуронах а бовхаш йола моттигаш, наъха фусамаш, тикаш кхухъаш, нах боабеш, доахан лечкъадеш, кхыметтел эбаргаш болаш ханаш яр уж. Сона дагадоагѳаш, цу заман

чухъа цъха цѳай дѳадодацар наха шоайла довнаш ца деш, герзаш ца детташ, боа ца беш. Таханара вай мехкахой, машинаш дукха хъаържай ца аьлча, дуккха сабарегѳа а кхеташегѳа а ба. Цунга хъежжа, хала дар милице мугѳарашка къахъегача наха, даим кхерам тѳалаттар царна. Из ха я Хъусена Шамсудин, ший мехка къахъега вола а венна, майралца, зуламхой тохкаш бола болх дика беш, дѳаэттар. Моллагѳа цо тохкаш дола гѳулакх нийсхо йолаш, боагѳачоа бехк а беш, доагѳачоа гешт а деш чакхдоалар.

1975 шера 10 класс якккха а ваьнна, аькки Шолжа-Гѳалий гѳа университетеле деша отта вахар со. Экзаменаш дѳа а енна, чакх а ваьнна, деша дѳаволавелча; сона а соца дешаш болча кагийча наха а хезар, цу аькки гѳалгѳа Могушканаъкъан Хъусена Шамсудин Нохч-Гѳалгѳай МВД министра заместителалла хъожаваьв аьнна. Из хоам бенар эггара хълха, общежите тхоца цъхан цѳагѳа ваъха ми-

лице подполковника Зангенаъкъан Саварбика воѳ Руслан вар мотташ ва со, дикка дагадагѳац. Цул совгѳа, цу хана тхона хацар, тхоашца цъхан группе дешаш, цъхан фусаме вужаш-гѳотташ волча Котанаъкъан Заъудинах милице полковник хургволга. Из дикка тѳехъагѳа хилар. Хѳанзарчоа оаха доаккхал дора Шолжа-Гѳалий тѳарча Орджоникидзе Сергой цѳерагѳа урам тѳарча доккхача цѳагѳа, милице министра заместитель а волаш, къахъегаш гѳалгѳа хиларах. Цу юххе гѳолла тѳехвала везаш моттиг нийсълча, эггара хълха дагавохар мехкахо. Цу даржага а лакхаленга а кхачале, дукха къахъега, кулг цѳена долаш хъава, кхерамечка моттигех чакхувла вийзавар цун. Из дика зувш хул цун вахарца, балхаца дувзаденна мугѳараш Юдийшача. Еш вай царех йола цъхацца моттигаш.

Хъусена Шамсудин ваь хиннав 1938 шера оагѳой бетта 15 дийнахъа Наъсар-Керте. Вешта аьлча, укх деношка нийсса 85 шу дуз, из

вича хана денз. Цун хозагѳа хила деза шераш дѳадахад, мехкахбаъхача нахаца волаш. Цар дезал баъхаб Казахстана Целиноградски областа Атбасаре, цига яккхай цо юкъера ишкол а. Итт класс цо яккхай 1956 шера, ший 18 шу даьннача хана. Вай мохк меттаоттабаъчул тѳехъагѳа, 1958 шера из деша вода Бакурча юкъерча лаьрххѳа йолча СССР МВД милице ишколе, 1960 шера тѳехдика дешаш из чакх а йоаккх. Цу шера ший мехка цѳа а вайя, Наъсарерча РОВД зуламхой гѳулакхаш тохка воккхагѳвола оперуполномоченни волаш къахъега дѳаволалу из. Цига цъхан шера болх баъчул тѳехъагѳа, деша отт Москверча РСФСР МВД лакхарча ишколе. Из якккха ваьлча, 1964-1965 шерашка цо къахъег, Грозненски РОВД зуламхошца къовсам лоаттабеш волча оперуполномоченне гѳулакха тѳа волаш. Дѳахо цигарча отдела начальника заместитель волаш пхи шу доаккх цо, тѳаккха Магѳалбикерча ГОВД кулгалхо хул. Из ха дагалувцаш, цъхацца йоазош даьд Россе йоазанхой Союза доакъашхочо, Магѳалбике судхо волаш къахъийгача Хамхой Хъусена Хъажмурда. Цо яздаь «Замеи нахи» яха книжка дешаш, со тѳанийселар Магѳалбиках йолча дувцарий цикланна. Цунна юккъе дар «Нана йоацаш сагота хет» яха йоазув. Цу тѳа хъоахаваьв цо «Магѳалбика керттера милиционер». Иштта яздаь Хъажмурда:

«...Из зѳамига истори дѳадоладелар милице гордерча отдела начальника Могушканаъкъан Шамсудина телефон тохаргара. Цо баъча хоамо йоахар, лаьца воаллаш, ха тохкаш волча цъхан сага сесага Скворцова И. С. цахаддаш бокъонаш телхаю, во къамаьл дувц комендатура болхлошка,

корта бохабу малар мел, селхан моттигерча тика чу латартохар а карагѳдаьннад. Участкове массекказа даьча къамаьлах пайда баьннабац, цудухъа административни бехктокхаме оза еза из, йовсарал леладарах ѳаьдало дѳадеххача тайпара бехк а беш. Цох дола Скворцовайна бехк бу протокол тахан 17.00. даьлча суде дѳакхоачадергда...»

Из гѳулакх дикка техкача, цу кхалсага цъхъадолча даькъе бехк бале а, цун воѳ могаш воацаш хиларах, лаьца ше дѳачуелляле а, дѳахийцай Хъусена Хъажмурда, из нана хиларах а цун берага хъажа саг цахиларах а. Хѳаъта Шамсудинах дувцаш, судхочо яздаьд, ше из дѳахецар цо кхетадергда, цунца бувца мотт корабегѳа шийна, яхаш. Цу дешаех кхетаде йиш я, Могушканаъкъан Шамсудин наъха бокъонашта ха тѳа лаьттавале а, адамий дог чудоаллаш, къахетам бе безача къахетам бе ховргдолаш, наъха мотт кхетабеш вола саг хиннилга.

1975 шера аькки денз 1986 шера оагѳой беттага кхаччалца, Нохч-Гѳалгѳай республикан чурча гѳулакхий министра заместитель волаш къахъийгад Хъусена Шамсудина. Цу заман чухъа дукхача нахаца гѳулакх доагѳаш, хъоашал долаш хиннав вай мехкахо. Цун цъхан суртага хъежача а ха йиш я из. Цу тѳа Шамсудинаца ба цѳихеза гѳалгѳай: Къоастой I., ѳалбакханаъкъан И., Чербажанаъкъан У., Гарахой И., кхыбараш. Цул тѳехъагѳа кхаь шера Туркменерча МВД отдела кулгалхо хиннав из. Цигара цѳавеча, 1991-1992 шерашка юха а Магѳалбика ГОВД хъаким, Наъсарен халкъа депутатий Совета председател хиннав. Цу хана хилар хѳирашта, гѳалгѳашта юкъера тѳом. Ший къаман нах боабеш латтар ца ловш, из ца хилийта гѳерташ,

Сурта тѳа: (аьрдеъхъара аьттехъа) хълхара мугѳ: Чербажанаъкъан У., Могушканаъкъан Ш.; шоллагѳа мугѳ: Бетрохмадов С., Къоастой I., Гарахой И., ѳалбакханаъкъан И.

Галглай мехка блу чу ца байта Герташ, кяхыйгарех цаI вар цу деношка Хьусена Шамсудин. Цох лаьца деша йиш я «Бехк ца беш дуса зулам» яхача Къоастой Махьмада Иийсай книжка тIара.

Цу тайпара, тIом соцабе, цунах доккхагIдола зулам ца далийта Герташ, лийнарех ва Могушканакъан Шамсудин. ХIаьта Овшанакъан Руслан ханна йолча администрацена керте отавича, ший кабинет цунна дIаелар Хьусена Шамсудина.

Ше пенсе ваххалца республикерча налогови полице депортамент кулгалхочун заместитель хилар вай мехкахо. ХIаьта 2008 шера тушола бетта 2-ча дийнахьа, из хержавар 4-ча кхайкаралах болча Галглай Республикан Халкъа Гуллама депутаталла. Цунна денна хиннад паччахьалкхен совгIаташ: «Сийлен хьарак» яха орден, «КарагIдаьннарех» яха Галглай Республикан орден, йиь медаль. «ЦаI йола Росси» яхача парте доакъашхо а хиннав Могушканакъан Шамсудин.

Наха из дукха везаш хилара тешал деш, цхьаькха цхьа масал доаладе безам ба са. Цун 75 шу дузача хана, из волча хьоашалгIа баха хиннаб республикан президент Евкуранакъан Ювназ-Беки Халкъа Гуллама кулгалхо Татренакъан Мухьмади. Цунца баьгIа хьабоагIаш, токаца лелаю самовар а еннай цар полковника совгIата. Чай деш атта хуле а, бакъда токах-м ахта дIатела дезаргда хьа, аьнна, белгалдаьккхад хьашаша.

Сий долаш а лоархIаш а хиннав из бокъонаш лорача наха юкье а. 2019 шера лайчилла бетта из кхелхача, цун воIага Шамсудина ИбрахIимга кодам бувцаш, РФ тохкама комитета кулгалхочо, юстице инарала Бастрькин А. И. яздаьд: «...Хьусена Шамсудина кхел айхха ювзаенна хиннай законшца а бокъонаш лораярца а, цо хьагойтад вайна ший мехка воI хилара а карайцача балха тешаме хилара а масал; хIаьта цун вахар Россена гIулакх мишта де деза, нахаца мишта хила веза хьахайташ бола хьохам ба. Хьа даьх бола дагалоацам даим а дегашка бусаргба цун кхоачарча наьха, доттагIий, цунца цхьана кяхыйгарий, из мел вайзарий, сий даьрий, вийзарий дегашка...».

Шергара шу мел доал, керда хьалкхувча ноахалаша тохкаш, довзаш хургда аьнна хет сона Хьусена Шамсудина вахар а цо хьабена никъ а. Дуккхача даькье царна накъадаргда, нийса никъ хьехаш хургда, цо ший къаманна а йоккхача Даьхенна а даь гIулакх.

Денал гойташ кхебар

Даьхен турпалхой ди долаш; дагалоаттама, денала урокаш дIайихьар вайцига

Газданакъан Ахьмад

Денала, майрала йийлла урокаш дIайихьар Галглайчен МагIалбика кхален мехктохкама, берий-ондаргий Центре, Даьхен турпалхой ди дезеш. Укхаз, тайп-тайпарча ханашка шоай са ца кходеш Даьхе бахьан лаьтгача, тахан а вай Даьхен кхерамзле лорачеш лагтгача турпалхой-Галглай сий дир.

«Дагалоаттама, денала урокаш дIаьхьара бахьан дар, кагирхой Даьхенцара безам совбакхар, шоай мехках доаккхал де уж Юмабар, даьшта карагIдаьннар царга дицдаьдйтар. Бераша, хоза хеташ, ладийгIар турпалхох лаьца деш хиннача къамаьлага, иштта царна дайзар вай мехка кортамукъале хилийтара цар хьегаш долча кьих, цу даькь тIа царна карагIдаьннарех; вай исторе оагIонаш йовзийтар, даьй сий дара тIахыйхар, иштта царна ййзар Росси дегIайоалаш шоай доккха даькьа юкьедихьарий цIараш.

Кхувш йоагIача тIехьено дика даькьа лаьцар цу кхетаче. Дешархоша шоай хаттараш а дора, шоашта ховр а хетар а тохар цу къамаьле, уж довза ловш бар вай мехкахоша яьккхача коталон говзал, цар хIаране вахар», - аьлар МагIалбика кхален мехктохкама, туризма, берий-ондаргий центра кулгалхочо, Галглайчен юкьарча палатан доакъашхочо Дзейтанакъан Беслана.

Цу центре керттерча дешарал совгIа, хьехача даькь тIа кяхьегаш хьайоагIача Совтанакъан Хьавас дагалоаттама, денала урок дIайихьар «Исторически мехктохкама» кружока дешархошца. «Хов, дагадоагIа, нийслу» - иштта дар цу кхетачено кхайкадаь нигат.

Йийлла урок дIаьхьох хиннарашта дагадехар паччахьа

ханашка хиннача Галглайчен кьонгашта-бIухошта карагIдаьннар, «Акха дивизи» оалаш хиннача Галглайчен блун говрбаьреш, Германе Аьшка блу цар бохабар. Укхаз а йийшар тIем тIара цIихеза телеграмма: «Лоаман токхам санна летай Галглай полк германски Аьшка дивизех. Эрсий мехка истореца хиннадац, говрбаьреш тIема даькь тIа моастагIчун доккхача герза тIаболахш. Цхьан сахьата ах сахьата йолча хана, Аьшка блу бохабир. Дерригача эрсий эскара цIерах дег чура вошал дола моаршал кхайкаде, Кавказа денал долча лаьчай даьшка, ноаношка, йижарашка, фусамноаношка, царна безача мехкарашка. Россена цIаккха дицлургдац царна карагIдаьннар!».

Кхетаче дIаьхьох дийцар Сийлахь-боккхача Даьймехка тIема турпалех, афганцехтурпалех лаьца. Афганистане, шоай дукхача къамий декхар кхоачашдеш, Галглайчен кьонгашта денал, турпалал гойтар. Советски Союза турпал хилар Овшанакъан Султана Руслан

нах.

Дукхарга терко тIаьхийтар кхетачен доакъашхоша, Галглайчен блухоша Донбасс лорачеш РосселарьхIа йола операци дIаьхьоча даькьа лоачаш хилара. Дега йIовхал луш моттиг яр, Даьхен турпалхой ди долча хана, «Росси» яхача телеканале гIолла мехка Президента, блун керттерча кулгалхочо Путин Владимир, Денала йиь орден йолча, РФ Герзашцарча низий подполковника Хьоашаланаькъан Султана Дошо седкьа луча хана.

МагIалбика кхален мехктохкама, берий-ондаргий, туризма центре кийчгьяьча кхетачене баьккабар СВО доакъашхой ноаной. Цига дулаш а дир, вай Даьхен паргIато, нийсхо йоаккхаш байнарий сийна дагалоаттама минот а хилар.

МагIалбике денала, дагалоаттама урокаш дIаьхьаро, дешархой таро хилийттар турпалхошта хетадаь литературни йоазош довза, уж бахаш а тIом беш а болча хана даьха архивера сурташ, каьхаташ бIаргаго.

Из гойтам бахьан долаш, берашта дикагIа дайзар шоаш дIаьхьох хинна сийдола тIема гIулакх тIаьзача хана, царна хьалхашка лаьтта декхар, дагалаьттар, шоай Даьхе лораяр уж мел кийча хиннаб.

Вай мехка кIезига бац кагирхоша масал эца йиш йола турпалхой. Вай массане доаккхал де дезаш дика масал гойтараш ба уж. Шоай Даьхе бахьан са Юдилла уж кийча хилар хьагойташ дола гIулакхаш да царна карагIдаьннараш. Вахаре наха юкье лоархIаш хургдолаш, хьалхашка лагта моллагIа дола декхар кхоачашдара сага де дезар, цар вайна хьагойтад.

Вай даьша хьагойта турпала никъ ба цар тахан дIахохьох бар. Цар даьхача толамашка хьожаш, Галглайчен кагирхошта низ чубоагIаргба, Даьхе еза, из лораче кийча хургба уж. Иштта хила беца, кхоана вай кьона тIехье хьальэтгачул тIехьагIа, цунна вай даьша леладаь хIамаш диц ца далийта дагахьа луш бола кхетам.

14 НАБХА ХЪАШТАШ

Бокъо йоацаш, аькхе аха йиш йоацилга дIахайт чарахъашта

Султиганакъан Йоакъап

ЛаьрхIа белгалонаш увттаеш, хоам бу чарахъашка, бокъо йоацача моттигашка аькхе аха йиш цахиларах. Из хоам «Сердало» газетага бир Iалама гIулакках йолча министерстве.

«Чарахъал де араваьнначун йовза еза ший бокъонаш, иштта ца хуле, хьун боахама зе даьрех хургва из.

Наьсарен кхален хьунашкарча моттигашка из белгалдеш дола хьаракаш увттадир инспектораша, хьуна тIахьожам лоаттабераша», - йоах тхогарча хоамо. Иштта бахархошка хоам бу, уж хьаракаш толхадарах гIод оттадаьлга.

Вай мехкара Iалам, цун кхоачам лорабара тIехъа дIахьош болх ба из.

Боккха болх дIахьош, тоабеш латт лоархIаме никъ

Султиганакъан Йоакъап

лабечар.

Ер шу йистедалалехь, тоабай йистебаккха гIерт «Кавказ-Илдарха - ГIала - Юкьер ачалкхе-ГIайрбика-Юрт» яха боккха никъ. Из хоам «Сердало» газетага бир Республикан кулгалхочун зарбан болх ле-

«20 км гаргга никъ ба тоабеш латтар. Наькъашкара гIирмаши кхы а цхьаццадараша дисад цига де дезаш. ПаргIата болаш, дика никъ хургба цох, беррига болх чакхбаьлча.

Оттаяьча ханал хьалха йи-

стебала тарлуш ба из боккха болх. Шелал отталехь йистедалар эггара лоархIамедараш», - белгалдир вай мехкадас Келаматанакъан Махьмуд-Иаьлас ший телеграм-канале.

Иштта цо аьлар; 2024-ча шера цу наькъ тIара тIий а кийча хургда, аьнна. ЙIаьххача

хана латтаргдолаш, боккха болх дIахьош дергда из.

«Кхераме доаца дика наькъаш» яхача къаман проектага гIолла, дукха къахьегаш, тоадеш латт вай мехкара наькъаш. СКФО регионашта юкье, цу тайпарча балха хьалхарча лагIа тIа латт вай республика.

«ЖIайрахь-Iарамхи» оала никъ эргабаргба

хиннай бIарг тIаотташ Iалама хозаленаш йолаш, даим цига туристаш тIалатташ, хIаьта къаьстта из кхале нах салаIа дукхагIа ухарех я. Из деррига а чулоацаш, лаьрхIар капитальни балхаш де», - йоах лаьрхIаца хоамо.

XIанз укх сахьате, болхой асфальт Iобуллал ба, никъ кIезига шербергба: шоралла 6 метр хиллал хургба из, цо таро хулийтаргья машинашта паргIатагIа лела, цул совгIа машинашца боагIаца водителашта новкъарле еш йола моттигаш а юстарйоахаргья, наькъа йистош лораеш дола аьшкабетона бIоагIий а IодогIаргда.

XIанз ЖIайрахь кхален машина наькъашкара хьал тоадаь хургда, иштта кхераме а хургдац хьалха санна наха а туристашта а.

Курскенакъан ИбрахIим

ЖIайрахь кхале, овсаре къахьегаш, тоабеш латт «ЖIайрахь-Iарамхи» машина никъ. Ши километр бIаьхна никъ беа бар, из тоабе безаха тIехьаьннаяр. Ше цкъа

цига ваха воагIаш, Кулгалхочо теркалийр из моттиг, яхаш, дувц «Сердало» газетага ГIалгIайчен Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Из никъ лоархIаме ба, хIана аьлча ши юрт ЖIайрахь,

Iарамхи вIашагIхотташ ба из, цул совгIа, туристически комплекса тIабодаш ба. Из тоабар туристашта эшаш хинна а ца Iеш, цига бахача наха а эшаш да, наьха вахара хьалаш тоадара ца хилча даргдоацар а да. ГIалгIайче массаза

ГОбъявление

Утерянный диплом рег. номер 3490 №1106040002794, выданный ГБПОУ СПО «Политехнический колледж» в 2016 г. на имя Маматиева Азамата Даудовича, считать недействительным.

ГIалгIайчен лоамашта бIарг тIаотт, мехка массайолча миингашкарча туристий

Коазой Мадина

Укх деношка белгалдир лoамий ди. Из чоагIаьд 2003 шера ООН Генеральни Ассамблейс, оаглой бетта 11-ча дийнахьа. ООН беча хоамах, 15% адам дахаш да лоамашка. 50% биологически тайп-тайпара вахар да цига. Адамленах ахаш хиллал бола нах тийша ба лоаман

таронех. Цунах дийцар «Сердало» газетага республикан къаман министерстве.

«ГIалгIайчен лоамаш белгалдоалаш да шоай хозалца, ирача урхаленашца. Уж дика мегаш да, Iалама тайп-тайпара къайленаш гучаяха ховш болча наха.

Лоаман довкъаша, лакхаленаша гIибухен деррига дакъа

хиллал моттиг дIалоац. Маьтлоам, Шан, ЦIайлоам оала лоамаш, ГIалгIайченца нийсдеш да.

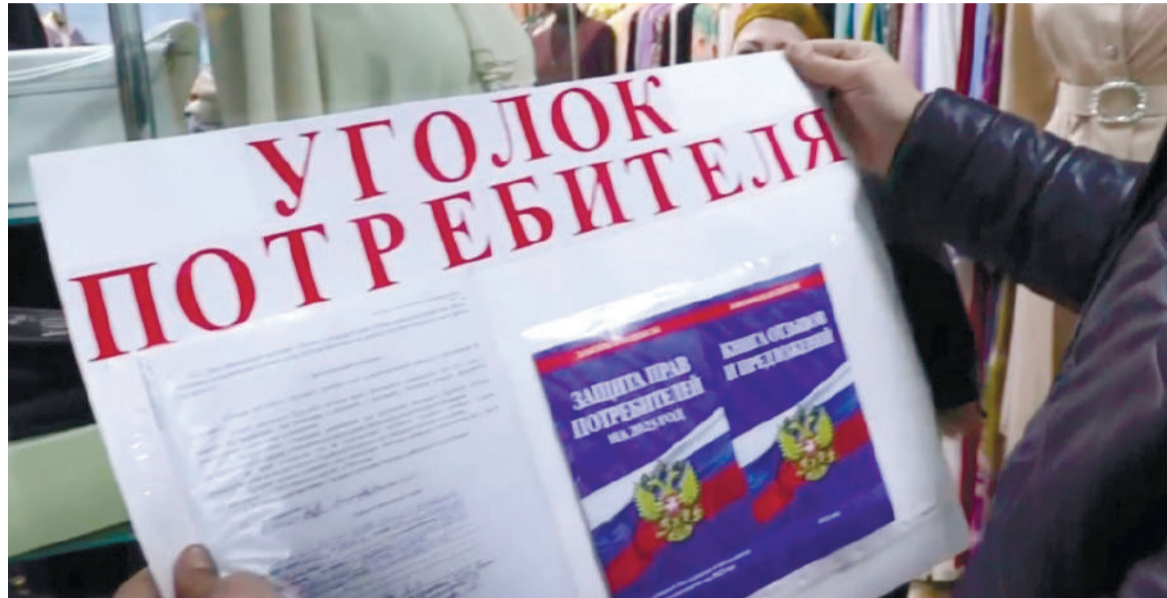
Эггара республикан лакхагIа лоархIаш бола лоам ба Шан (цун лакхал 4451 метр я). Цун цIи ГIалгIайчен ша (ледник) яхачара хьайоагIаш я», - аьлар къаман политикан министерстве.

Наьсаре, кьайлагла лелабеча балхаца, кьовсам лоаттабу

БІарахой Муслим

Наьсарен-Шахьаре болх длаболабаьб, кьайлагла леладеш дола балхаш гучадахара, шахьара даькь тла йоалах ахча дала дезарий сурт оттадеш, яхаш, дийцар «Сердало» газетата Наьсарен адинистратце зарбан болх лелабераша.

Наха хьаде хлама хилийтара йолча комиссена кулгал деш ва, экономически отдела кулгалхо Глазданакьан Мухьмад, массехк кира да цо Роспотребнадзора, ПалгІайчен кьахьегаминистерства, нологови гІулакха, бокьонаш лораяра Іаьдала викалашца кьайлагла болх лелабеш бола нах гучабаша кьахьега. Комиссе базарашка, мах беш йолча моттигашка, шахьара доазон тла шоай доалахьара продукци маьхали-

аккхаш мел йолча моттигашка, налоговои органашка, пачаьхьалкхен регистраци йоацаш, шоай доалахьара хлама леладеш бола нах бий хара болх

дІахьу, из лаьрхІа ба, царца кьахьегаминистерства договор оттаде дагахьа, кьайлагла леладеш хлама юахотхара», - аьлар хоамо. Белгалду, ер шу чакхдалалехь, еррига-

ча шахьара мах беча предпріятешка хьожаргба юкье кхоачамбоацараш дий, нагахь санна уж нийслуш хуле административни бехктокхаме озаргба.

7 млн ахча лочкьадаьд зуламхочо вай мехкарча яхархочунгара

Султиганакьан Йоакьап

Тийшача балхах, вай мехкарча яхархочунгара 7 млн ахча лочкьадаьд зуламхой лохаш я Наьсарера полици. Из хоам «Сердало» газетата бир МВД болхлоша. «Полице латкьа енача кхалсага дийцар, оапаш бийца, шийгара зуламхочо 7 млн рузкьа лочкьадаьд.

«BUSINESS» яхача интернетерча программага гІолла болх бе лаьрхІа хиннай из, ший ахча зуламхоша хьаоттаьча номерах дІагІаухийташ. 7 млн ахча хьаІайча, «БИНАНС» яхача криптовалюти оалача бирже дІалаьцад цун ахча», - йоах Іаьдала болхлоша. Иштта дола зуламаш тахан чІоагІа даьржа да. Іаьдала болхлоша тохкаш латт из моттиг.

МВД болхлоша кхайкарал ду бахархошка, бокьал а ма Іехадайтта шоаш зуламхошка! Фийла хила! Малашбца ховча нахаца бувзама ма дувла, шоай ахча дІагІа ма ахийта, йокар-эцар ма леладеш! Оашош хьанца гІулакх леладеш ховш хила деза шо!

Более 125 тыс. человек прошли осмотры и диспансеризацию за 10 месяцев 2023 года.

125 эзар саг лорашка чакхваьлар 10 беттага кхоачача юкьа

Коазой Мадина

Укх тІехьарча итт бетта, 125 эзар совгІа саг ва, шоай дегІа могашал тахкар духьа, лорашка чакхваьнараш. Из хоам «Сердало» газетата бир унахценон гІулакхах йолча министерстве.

«18 шу даьлча денз, кхаь шера цкьа дарбанче чакхвоалаш хила веза саг, 40 шерга кхаьча, хІара шера чакхвоалаш хила веза.

«Унахцено» яхача программага гІолла, мах боацаш, дІадахьа йиш я из гІулакх. Ханнахьа чак-

хвоалаш хилча, моллагІа долча лазара дарба де аттагІа хул лорашта, цул совгІа, ший дегІа кІалдугарггац хан-ханнахьа ший могашала терко еча сага», - белгалдир министерстве. ХІара сага телефона тІа хоам боагІа, вахача моттигерча амбулаторе чакхвала из тІавехаш.

Ше вахача доазон терко лоаттаеш йолча терапевтІа картеи полиси ийца дІагІавахача, дІаходар цар дІачакхдоакххаргга. ЧІоагІа лоархІаме да каст-каста лорашта тІаводаш хилар. Хала лоархІаш дола лазараш хьакхийттача хана гучадахаро дукха хлама хувц.

ЦІагІа хьадаь корта бохабу малар дехкачунна, уголовни гІулакх хьадийллад

Султиганакьан Йоакьап

МагІалбик-Шахьаре уголовни гІулакх хьадийллар, цІена доаца корта бохабу малар дохкарах, яхаш, хоам бу «Сердало» газетата ПалгІай Республике гІолла йолча Россеск су.

«МагІалбике гІолла йолча тохкама отделе укказа яхаш йолча кхалсага духьала, цІена доаца корта бохабу малар дохкаш из хиларах, уголовни гІулакх хьадийллар. Тохкамхочо яхачох, каррарча шера ардара бетта, Завьганакьан-Юрта ма беча моттиге цІена доаца корта бохабу малар дехкад цо, меннача сага могашала Іаткьаш да из», - хоам бу цу гІулакхага хьожаш бараша.

Тохкама болх дІахьораш Россезакон толхадеш хиларга кхы тІа хьож.

Вай базар тІа, дарбане хьамискаш йохка ха я

Султиганакьан Йоакьап

«ПалгІайчен базарашка хІанз го йиш я, ший тайпара чам болаш а дарбане лоархІаш а йола хьамискаш», - аьлар моттигерча базар тІа а ярмарке а хиннача «Сердало» газетакорреспондентага.

Эрсий мушмулах гІалгІаша хьамиск оал, цун дунен тайптайпарча миингашка ше-ший цІи я. Керттердар да, миччаьа из яле а, сага унахценонна дарбана лаьрхІа из хилар, цунах йоахк витаминаш, минералаш.

Из вай республике а иштта Кьилбаседа Кавказа кхьча моттигашка а наха безаш бола сом ба. КІеззига алла битача, чІоагІа чам болаш хул, кІаьдагІа а мерзагІа а берз из, ха мел йоал», - аьлар чам бола Іалама совгІаташ доьзараша.

Тахан дукха нах тІалаттача Наьсарен базар тІа хьамиский цхьан кийлах 200 сом дех, мах кІеззига эргаш хила а тарлу. СалоІача дийнахьа, берригача дезало цхьа-ши кийла из сом баар дика пайда баргбола гІулакх да.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Учредители: Правительство Республики Ингушетия и ГАУ «Общественная газета «Сердало»

Главный редактор: Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ: 360001, г. Магас, пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60. Тел.: 8 (8734) 77-11-84. Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Россохранкультуры по ЮФО. Рег. номер ПИ № ФС 10-6526 от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре редакции газеты «Сердало».

Время подписания номера по графику в печать: 13 декабря 2023 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диалитивов Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Сесентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

ПалгГайчен латарах йолча яхье, дакъа лоацаш вар 110 совГла спортсмен

Султиганакъан Йоакъап

ПалгГай мехка чакхьялар, Олимпийски ловзарий дотув дакъа волча Кхоартой Калоя сийна дIахьош хинна ший лоIамерча латарах йола халкъашта юкьера йийлла яхь. Цига дакъа лоацаш хилар 7 моттигера вена 110 спортсмен, яхаш, дийцар «Сердало» газетата ПалгГай Республикан цу латара спортини федерацие.

«ДикагIбарий цIи яккха дагахьа яхьебаалар 18 шерга кхаччалца ха яннарарш. Кьовсам дIахьош бар «Магас» яхача Наьсарерча Йовлой Берда цIерагIча спорта цIен латара шин кIувса тIа. Котало яккха кьовсабелар Селий мехкара, Пабартой-Балхарой Республикери, Пирмер, Кьилбаседа Хирийчен-Алане Республликера, Краснодарски краера, Нохчий а ПалгГай мехкашкара латархой», - аьлар хоамо.

Турнира хьаьший бар ПалгГай Республикан Паччахьалкхен, спорта чуйоагIача министерствон викалаш, иштта РФ тайп-тайпарча моттигашкара Олимпийски ловзарий, дунена, Европанна, мехка цIихеза чемпионаш. Цига дукха бар ший лоIамеча латара «седкъа» ала йиш йола нах. Хоамо йоах, ПалгГайчен ондаргий тоабо укхаза 6 дошо, 7 дото, 9 боарза майдилгаш яьхар.

Из дика хьокхам ба, дукха а тIатеIа а кьона латархой Iомабеш тренировкаш дIайихьа хиларах баьккха. Мехкашта юкьерча яхье котбаьлар Кхоартой Заурбек (42 кг), Вердиев Джабраил (45 кг), СапарIаланакъан ИсмаIал (48 кг), Шаухаланаькъан Халит (51 кг), ХумидовIар Ахьмад (55 кг), Осменаькъан Адам (60 кг), Iахилганаькъан Ахьмад (65 кг), ЭльдаровIар Мухьмад (71 кг), Хоаной ИсмаIал (80 кг), Тогоев Артур (92 кг), Туаев Тамерлан (110 кг). Котбаьнарашта ахчан совIаташ делар ПалгГай Республикан Паччахьалкхен Председателя хьалхарча заместителя Йовлой Мухьмада, Республикан Парламента депутата Келаматанаькъан Гилане.

Иштта ПалгГай Республикан спорта министра декхараш кхоачашдеш вола, ПалгГай Республикан спортини латара федерацие президента Белхарой Руслана котбаьнарарий тренерашта ахчан совIаташ делар. Цул совIа, шозза Олимпийски чемпиона СадулаевIар Iаддал-Рашида а тIехьара тIа котбаьнарарашта совIаташ делар. 80 кг дозал дарашта юкье котваьнначоа ахчан совIат делар Селий мехка спортини латара федерацие вице-президента Магомедов Махьмуда.

ПалгГайчен латархоща хьалхашка керда декхараш, лакхаленаш латт. Шоай говзал лакхьеш, уж кийча ба спорта дакъ тIа эггара йоккхагIча коталонашка кхача.

Вайцигарча боксёраша Ессентуке 10 майдилг яьккхар

Султиганакъан Йоакъап спубликан бокса федерацие.

Яндакьонгий-Юртарча боксёраша боксах йолча Ессентуке дIайихьача яхье 10 майдилг яьккхар. Из яхь хетаяь яр Даьхен турпалий денна, яхаш, дийцар «Сердало» газетата ПалгГай Ре-

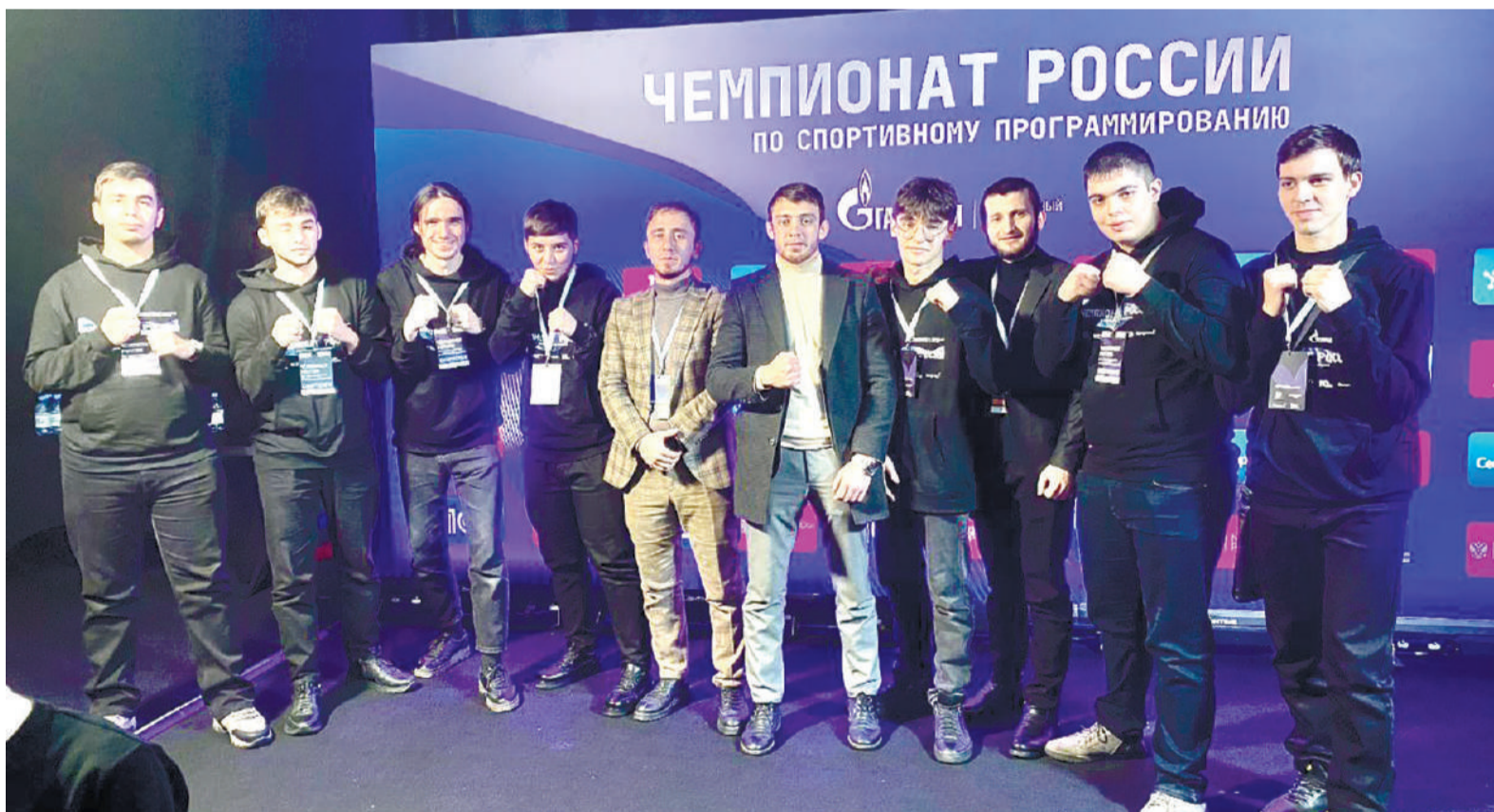
«ЧоагIа оамал а латара говзал а гойта котбаьлар Iалбакханаькъан Ювсап, Янданаькъан Рамзан, Котанаькъан Iаддал-Малик, Янданаькъан Ахьмад, Янданаькъан Салахьудин, Янданаь-

къан Аслан.

Сийдола шоллагIа моттиг яьккхар Хазанаькъан Заьлмаха, Патанаькъан Сайфуллахьа, Таренаькъан ИбрахIима, Янданаькъан Ислама. Из цхьаьккха а боксёрий говзал гойташ бола вай спортсмений толам ба»,

- аьлар хоамо.

Кьона спортсменаш Iомалуш ба Янданаькъан Мухьмада, Iалбакханаькъан Ахьмада кулгал деш, цар шоашта могоар ду, шоаш хьехаш дола бераш дикагIа начIал долаш а кхеташ а хилиятара.

Россе чемпионате дакъа лоацаш бар вай программисташ

ГIазданаькъан Ахьмад нат.

Москве спортини программированех йолча Россе чемпионате дакъа лоацаш хилар 23 моттигера 190 доакъашхо. «Чкалова арена» яхача спорта доазон тIа дIайихьар чемпио-

«Алгоритман программировани» яхача оагIон тIара дIадоладелар чемпионате хьалхара ди. Пхе сахьата йолча яхьашка ше-ше котвала гIерташ, бар 16 тоабан доакъашхой. Из

хоам «Сердало» газетата бир спорта гIулакхех йолча министерстве.

Шоашта хьалхашка оттадаь тайп-тайпара декхараш кхоачашде дезаш бар чемпионате доакъашхой. Сиха, нийса код язье харал совIа, дIахо де дезачун

уйла е, нийсагIа хургдолча тайпара соцам бе ха дезар царна.

Республикан команданна Iо деш, оагIув хьаллаьцар ПалгГай паччахьалкхен университетте; цигара бахийтар ерригроссийски яхьашка говзал йола студенташ.